

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA CHEMICKÁ

ÚSTAV CHEMIE A TECHNOLOGIE OCHRANY
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

FACULTY OF CHEMISTRY

INSTITUTE OF CHEMISTRY AND TECHNOLOGY OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

ZAŘÍZENÍ CIVILNÍ OCHRANY PRO ZABEZPEČENÍ UKRYTÍ OSOB VE STÁLÝCH ÚKRYTECH

FACILITIES OF CIVIL PROTECTION FOR SHELTERING PERSONS IN PERMANENT SHELTERS

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

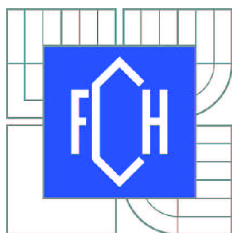
MICHAL ŠAFRÁNEK

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. BOHUSLAV SVOBODA, CSc.

BRNO 2010

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta chemická
Purkyňova 464/118, 61200 Brno 12

Zadání bakalářské práce

Číslo bakalářské práce: **FCH-BAK0523/2009** Akademický rok: **2009/2010**
Ústav: Ústav chemie a technologie ochrany životního prostředí
Student(ka): **Michal Šafránek**
Studijní program: Ochrana obyvatelstva (B2825)
Studijní obor: Krizové řízení a ochrana obyvatelstva (2804R002)
Vedoucí práce **Ing. Bohuslav Svoboda, CSc.**
Konzultanti: Ing. Otakar Jiří Mika, CSc.

Název bakalářské práce:

Zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech

Zadání bakalářské práce:

Zpracovat odborné pojednání na dané téma s uvedením vlastních názorů a stanovisek. V rámci zpracování bakalářské práce vypracovat vlastní zdůvodněný návrh na zlepšení současného stavu ve zkoumané oblasti.

Termín odevzdání bakalářské práce: 28.5.2010

Bakalářská práce se odevzdává ve třech exemplářích na sekretariát ústavu a v elektronické formě vedoucímu bakalářské práce. Toto zadání je přílohou bakalářské práce.

Michal Šafránek
Student(ka)

Ing. Bohuslav Svoboda, CSc.
Vedoucí práce

-----
doc. Ing. Josef Čáslavský, CSc.
Ředitel ústavu

V Brně, dne 1.12.2009

-----
prof. Ing. Jaromír Havlica, DrSc.
Děkan fakulty

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o Zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech. Je zde uvedena současná platná legislativa pro zřizování civilní ochrany a vysvětleny pojmy a terminologie související s tématem práce používané v textu. Součástí práce je náhled na historii civilní ochrany v České republice. V následující části je vypracován návrh na uvedení stálého úkrytu do stavu pohotovosti s uvedením zásad a postupů. V bakalářské práci je dále uveden návrh dokumentace potřebné pro předání, převzetí a provoz stálého úkrytu včetně metodiky pro činnost krytového družstva v podmínkách Městské části Brno-sever.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the Facilities of civil protection for sheltering persons in permanent shelters. Current valid legislation for the establishment of civil protection is listed there and the concepts and terminology related to the theme of work used in text are explained. This work provides the insight into the history of civil protection in the Czech Republic. In a section the plan to set the permanent shelter to the state of preparedness is drafted, stating the policies and procedures. A proposal of documentation necessary for the handover, takeover and operation of a permanent shelter is furthermore mentioned in the bachelor thesis, including the methodology for shelter garrison activities in the conditions of city district Brno-sever.

KLÍČOVÁ SLOVA

ochrana obyvatelstva, civilní ochrana, zařízení civilní ochrany, stálý úkryt, ukrytí osob

KEYWORDS

protection of the population, civil protection, facilities of civil protection, permanent shelters, sheltering persons

ŠAFRÁNEK, M. Zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2010. 60 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Bohuslav Svoboda, CSc.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a že všechny použité literární zdroje jsem správně a úplně citoval. Bakalářská práce je z hlediska obsahu majetkem Fakulty chemické VUT v Brně a může být využita ke komerčním účelům jen se souhlasem vedoucího bakalářské práce a děkana FCH VUT.

.....
podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto panu Ing. Ludvíku Doleželovi a Ing. Bohuslavu Svobodovi, CSc. za cenné rady, připomínky, náměty a spoustu trpělivosti při konzultacích k této bakalářské práci.

.....
podpis studenta

OBSAH

Úvod.....	6
1 Současná legislativa.....	8
2 Vymezení základních pojmů	10
3 Historie Civilní ochrany.....	14
3.1 Období před 2. světovou válkou	14
3.2 Poválečné období	15
4 Zařízení civilní ochrany na úrovni obce (městské části).....	20
4.1 Legislativa pro zřizování zařízení CO.....	20
4.2 Zařízení CO na úrovni obce (městské části)	20
5 Realizace koncepce ochrany obyvatelstva v oblasti ukrytí v podmínkách Městské části Brno-sever	23
5.1 Územní členění ČR	23
5.2 Realizace Koncepce ochrany obyvatelstva ve vztahu ke stálým úkrytům v podmínkách MČ Brno-sever	23
6 Uvedení stálého úkrytu do stavu pohotovosti.....	28
6.1 Krytové družstvo a jeho význam.....	29
6.1.1 Metodika pro činnost krytového družstva	30
7 Dokumentace stálých úkrytů.....	36
7.1 Návrh dokumentace stálého úkrytu CO v podmínkách Městské části Brno-sever	36
Závěr.....	39
Seznam použitých zdrojů.....	40
Seznam použitých zkratk.....	43
Přílohy	44

ÚVOD

Problematika ukrytí provází lidstvo od svého samého počátku. Lidé byli nuceni chránit sebe a to nejnnutnější pro své přežití před působením nepříznivých vlivů. Bez vrozeného pudu sebezáchovy by nebyla existence současné formy a podoby lidské populace možná.

Lidé svoji ochranu a bezpečí zpočátku nalézali na místech, která vytvořila a byla jim schopna poskytnout sama příroda. Ať již to bylo v lesích v hustých korunách stromů, pod skalními převisy či v útrokách skal. S postupem času si lidé začali sami budovat místa, ve kterých by bylo možno se ukrýt a snáze tak čelit všemu co jim znepríjemňovalo život.

S vývojem možností lidstva se zároveň zvyšoval výčet nepříznivých vlivů ohrožující jejich životy a zdraví. Lidé již nebyli ohrožováni pouze přírodou a jejími živly v podobě například silných a vydatných dešťů s následnými povodněmi, zemětřesením, horkem nebo zimou, ale také svým vlastním pokolením.

Neustále zde tedy vznikala potřeba a nutnost vylepšovat a zvyšovat odolnost příbytků aby tyto byly schopny čelit všem těmto hrozbám. Požadavky a nároky na stavby, ve kterých by byli lidé schopni přežít se vystupňovaly natolik, že docházelo k výstavbě úkrytů, speciálních objektů určených pro ukrytí obyvatelstva. V souvislosti s tím docházelo k vytváření personálu potřebného k jejich obsluze.

Úkryty a úkrytové i ochranné prostory, pokud odpovídají stanoveným zásadám a jsou využity v odpovídající době, přispívají ke značnému snížení ztrát na lidských životech a zdraví.

Práce se zabývá otázkami zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech. Tato problematika spadá do rozsáhlé oblasti souhrnně nazývané ochrana obyvatelstva. Ochrana obyvatelstva je v současné době často skloňované téma a opět nabývá na svém významu, přestože se po událostech na sklonku 80. a počátku 90. let minulého století u nás i ve světě zdálo, že toto odvětví patří spíše na smetiště dějin.

Civilní ochrana byla za socialismu považována za nudnou a otravnou záležitost výhradně zaměřenou na možnost vzniku válečného konfliktu mezi západem a východem za předpokladu použití zbraní hromadného ničení. K tomuto účelu byla vybudována rozsáhlá struktura civilní obrany a podřízena příprava obyvatelstva ve školách, výrobní sféře i společenských organizacích.

V současné době se civilní ochrana dostává opět do popředí zájmu. Význam civilní ochrany v České republice a její nezastupitelnou úlohu ve vyspělé společnosti zdůraznily kromě povodní další následující mimořádné události, se kterými bylo lidstvo nuceno se vypořádat. Teroristické útoky, které se odehrály na území Spojených států amerických dne 11. září 2001 a události po nich následující, význam existence civilní ochrany potvrdily.

Ve své práci se pokusím vysvětlit problematiku ukrytí obyvatelstva a zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech v době míru i v době vojenského ohrožení. Uvedu současnou platnou legislativu pro zřizování zařízení civilní ochrany a krátce se v souvislosti s otázkou ukrytí obyvatelstva v České republice zmíním o historii civilní ochrany, zejména v období po druhé světové válce.

Mým cílem je dále vypracovat zásady a postupy včetně uvedení stálého úkrytu do stavu pohotovosti. Na závěr se pokusím navrhnout potřebnou dokumentaci pro předání, převzetí a

provoz stálého úkrytu včetně metodiky pro činnost krytového družstva v podmínkách Městské části Brno-sever.

Pro vlastní tvorbu byla na základě klíčových slov zpracována literární rešerše. Materiál do své bakalářské práce jsem vzhledem k jejímu zaměření čerpal především z domácích zdrojů za posledních dvacet let.

1 SOUČASNÁ LEGISLATIVA

Oblast legislativy ochrany obyvatelstva v naší zemi procházela v různých časových etapách historie svým vývojem. V době před 2. světovou válkou lze za ochranu obyvatelstva považovat civilní protiletectkou ochranu.

V poválečném období je vývoj legislativy ochrany obyvatelstva u nás ovlivňován vojenskopolitickou situací. Vzniká civilní obrana zaměřená na ochranu proti účinkům konvenčních zbraní a zbraní hromadného ničení (především jaderných) v případě vzniku válečného konfliktu. Později zabezpečuje civilní obrana úkoly a opatření související s ochranou obyvatelstva a národního hospodářství proti použití zbraní hromadného ničení v případě očekávaného vzniku globálního (celosvětového) ozbrojeného konfliktu.

Od roku 1990 až do současnosti dochází v oblasti civilní obrany k řadě systémových, organizačních a legislativních změn. Mezi ně patří i změna obsahu názvu. Od roku 1993 se mluví o civilní ochraně a přijetím nové legislativy v roce 2000 o ochraně obyvatelstva.

V přehledu legislativy, týkající se ochrany obyvatelstva je nutno připomenout usnesení vlády České republiky ze dne 17. března 1993 č. 126, jehož obsahem byla definována opatření civilní ochrany České republiky. V těchto opatřeních je mimo jiné deklarováno, že do doby přijetí právního rámce úpravy definice úkolů civilní ochrany je nutno zachovat funkčnost systému civilní ochrany v souladu s čl. 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949, o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, a to realizací v něm stanovených opatření a úkolů civilní ochrany. Dále zásadní změny v pojetí ochrany obyvatelstva byly učiněny v roce 1997 přijetím usnesení vlády České republiky ze dne 12. prosince 1997 č. 710 ke koncepci zabezpečení úkolů civilní ochrany definovaných Dodatkovým protokolem I k Ženevským úmlouvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů z 12. srpna 1949. Toto usnesení již předjímá kontinuitu plnění úkolů civilní ochrany v míru, za vzniku mimořádných událostí nebo krizových situací a vyhlášení válečného stavu.¹

Oblast týkající se bezpečnosti státu byla právně ošetřena schválením Ústavního zákona číslo 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.² V tomto zákoně jsou zakotveny základní povinnosti státu při vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Otázky ochrany obyvatelstva a s tím související opatření orgánů veřejné správy v České republice jsou uzákoněny v následujících současných platných právních normách.

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně, kde účelem zákona je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany.³

Zákon číslo 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, kterým se zřizuje Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.⁴

Zákon číslo 239/2000 Sb., *o integrovaném záchranném systému* a o změně některých zákonů. Tento zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen „krizové stavy“).⁵

Zákon číslo 240/2000 Sb., *o krizovém řízení* a o změně některých zákonů (krizový zákon). Zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při jejich řešení.⁶

Zákon číslo 241/2000 Sb., *o hospodářských opatřeních pro krizové stavy* a o změně některých souvisejících zákonů. Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav (dále jen „krizové stavy“) a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů. Stanoví pravomoc vlády a správních úřadů při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Stanoví též práva a povinnosti fyzických a právnických osob při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy.⁷

Tyto citované zákony doplňují a rozvádějí související prováděcí právní předpisy, resortní směrnice a normy.

V současné době se k hlavním podpůrným dokumentům v oblasti ochrany obyvatelstva řadí „Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020“ schválená usnesením vlády České republiky č. 165 ze dne 25. února 2008⁸ a Vyhláška Ministerstva vnitra číslo 380/2002 Sb. „k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva“.⁹

Tyto dva legislativní akty jsou závazné pro instituce zabývající se ochranou obyvatelstva v České republice při mimořádných událostech jak v době míru, tak v době vojenského ohrožení.

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro přehlednost a lepší orientaci v mé práci následuje vysvětlení klíčových pojmů, které jsou v textu použity. Používání správné terminologie v oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva považuji za důležité. Nepřesné pojmenování či neúplný popis stavu může mít fatální důsledky při řešení vzniklé mimořádné situace.

Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém je zákonem definován jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na MU a při provádění záchranných a likvidačních prací, v nichž spočívá těžiště jeho přípravy a činnosti. Kromě toho činnost IZS zahrnuje i provádění prevence a obnovovacích prací.¹⁰

IZS tvoří složky základní a ostatní. Do základních složek náleží Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie České republiky a Zdravotnická záchranná služba ČR.

Mezi ostatní složky IZS se řadí vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (Armáda České republiky – AČR), ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (např. městská policie), ostatní záchranné sbory (např. báňská záchranná služba), orgány ochrany veřejného zdraví (např. hygienická stanice), havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby (např. komunální služby), zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným pracím (např. vodní záchranná služba, horská služba, speleologická záchranná služba, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Český červený kříž, Svaz záchranných brigád kynologů).¹¹

Ochrana obyvatelstva

Pojem ochrana obyvatelstva je často používán pro označení určitého sdruženého (integrovaného) systému vztahů, vazeb a konkrétních opatření k ochraně obyvatelstva a jeho majetku v nejrůznějších situacích, kdy může dojít k jejich ohrožení, počínaje „každodenními“ negativními událostmi, přes nejrůznější katastrofy a nouzové situace až po ozbrojený konflikt. Pro účely legislativy ČR – zákona číslo 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona číslo 320/2002 Sb. se pod pojmem ochrana obyvatelstva rozumí *plnění úkolů civilní ochrany ve smyslu čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z roku 1949 (Protokol I), zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku*. Pokud se týče terminologie, je třeba rozlišovat mezi civilní ochranou v širším slova smyslu (francouzsky protection civile) a civilní ochranou v úzkém slova smyslu (Francouzsky défense civile). Jak uvedl Mezinárodní výbor Červeného kříže ve zprávě z r. 1965, **zahrnuje civilní ochrana v širším slova smyslu** veškerá opatření k národní obraně, která nemají vojenský charakter (jako např. *opatření k zajištění postavení veřejných institucí, k držení veřejného pořádku, fungování veřejných služeb včetně zdravotnické služby, dodržování veřejné morálky a ochrany vojenského průmyslu*) zatímco **civilní ochrana v úzkém slova smyslu** zahrnuje jen část z toho (*opatření k záchrance životů a k omezení materiálních škod*).¹²

Krizové řízení

Krizovým řízením se ve smyslu zákona číslo 240/2000 Sb., rozumí souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.⁶

Krizová situace

Krizovou situací se rozumí mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu (dále jen „krizové stavy“).⁶

Krizový stav

Stav, který vyhláší hejtman kraje nebo primátor hl. m. Prahy (stav nebezpečí), vláda ČR, popř. předseda vlády ČR (nouzový stav) nebo Parlament ČR (stav ohrožení státu a válečný stav) v případě hrozby nebo vzniku krizové situace a v přímé závislosti na jejím charakteru a rozsahu.¹³

Mimořádná událost

Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.⁵

Mimořádná situace

Mimořádná situace je situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení mimořádné události, která je řešena obvyklým způsobem složkami integrovaného záchranného systému, bezpečnostního systému, systému ochrany ekonomiky, obrany apod. a příslušnými orgány za použití jejich běžných oprávnění, postupů a na úrovni běžné spolupráce bez vyhlášení krizových stavů. V současnosti je tento pojem používán jen omezeně (např. zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů).¹³

Nouzové ubytování

Nouzové ubytování je dočasné ubytování obyvatelstva postiženého mimořádnou událostí nebo krizovou situací v objektech, které pro ubytování osob nejsou určeny a běžně používané, ale jsou pro tento účel dočasně upravené a vybavené tak, aby splňovaly základní požadavky pro spánek, odpočinek a hygienické potřeby osob.¹³

Prostředky individuální ochrany

Prostředky individuální ochrany jsou prostředky k ochraně jednotlivce, sloužící k ochraně očí, dýchacích cest i celého povrchu těla před působením nebezpečných chemických, biologických látek a ionizujícího záření. Jedná se o ochranné masky, dětské ochranné vaky, dětské ochranné kazajky, ochranné oděvy a ochranné filtry pro ochranu dýchacích cest a povrchu těla.¹³

Zařízení civilní ochrany

Pro účely zákona číslo 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů se rozumí zařízením civilní ochrany bez právní subjektivity (dále jen „zařízení civilní ochrany“) součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva; tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky.⁵

Ukrytí

Pod pojmem ukrytí se rozumí využití úkrytů civilní ochrany a jiných vhodných prostorů, které se stavebními a jinými doplňkovými úpravami přizpůsobují k ochraně obyvatelstva při mimořádných událostech před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem, chemickými nebo biologickými látkami a proti účinkům zbraní hromadného ničení. K tomuto účelu se využívají stálé úkryty a improvizované úkryty.¹¹

Improvizované úkryty (IÚ)

Improvizované úkryty jsou předem vybrané optimálně vyhovující prostory ve vhodných částech bytu, obytných domů, provozních a výrobních objektů, které budou upravovány při hrozbě nebo vzniku mimořádných událostí fyzickými a právnickými osobami pro vlastní ochranu a pro ochranu zaměstnanců před účinky mimořádných událostí s využitím vlastních materiálních a finančních zdrojů.¹¹

K vysvětlení následujících pojmů souvisejících s problematikou stálých úkrytů civilní ochrany dále cituji termíny a definice z České technické normy ČSN P 73 9010 Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany.¹⁴

Stálý úkryt civilní ochrany (SÚ CO) je trvalý ochranný prostor v podzemní části staveb nebo stavby samostatně stojící, které se budují investičním způsobem k ukrytí obyvatelstva; dělí se na stálé tlakově odolné úkryty CO a stálé tlakově neodolné úkryty CO.

Stálý tlakově odolný úkryt CO (STOÚ) je stálý úkryt CO zabezpečující ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení.

Stálý tlakově neodolný úkryt CO (STNÚ) je stálý úkryt CO, který nesplňuje požadavek tlakové odolnosti, popř. některý z dalších požadavků na stálý tlakově odolný úkryt CO.

Malokapacitní úkryt (MKÚ) je stálý tlakově odolný úkryt s kapacitou do 150 ukryvaných osob.

Kapacita stálého úkrytu CO – plánovaný počet osob pro které je v SÚ počítáno s příslušným prostorem, množstvím vzduchu, vody apod.

Provoz stálého úkrytu CO je konkrétní způsob využití prostor a zařízení stálého úkrytu CO.

Ochranný provoz stálého úkrytu CO je soubor činností a opatření k zabezpečení ochrany ukryvaných osob ve stálém úkrytu CO; v závislosti na jeho vybavení a na venkovní situaci je možno zavést provozní režim částečné filtroventilace (ČFV), filtroventilace (FV), izolace (I) anebo regenerace (R).

Běžný provoz stálého úkrytu CO je způsob využívání stálého úkrytu CO, kdy není zaveden ochranný provoz, včetně jeho údržby a údržby jeho zařízení; představuje soubor činností a

opatření zabezpečujících takový technický stav stálého úkrytu CO, aby v případě potřeby bylo možno urychleně přejít na ochranný provoz.

Filtroventilační zařízení (FVZ) je nezbytná součást vybavení stálého úkrytu CO zabezpečující především dodávku upraveného vzduchu do stálého úkrytu CO, přetlak vzduchu ve vnitřních prostorech stálého úkrytu CO a odvod vzduchu ze stálého úkrytu CO.

Zpohotovení stálého úkrytu CO je příprava stálého úkrytu CO k jeho použití v ochranném provozu a k zahájení ochranného provozu stálého úkrytu CO.

3 HISTORIE CIVILNÍ OCHRANY

Historický vývoj civilní ochrany je úzce spojen s historií vojenství, ozbrojeného zápasu, průmyslových a vědeckotechnických revolucí. Vývoj zbraní vždy ovlivňoval způsob vedení boje, jeho výsledky, ale také způsob ochrany lidí před jejich účinky. Historické kořeny ochrany osob ukrytím můžeme sledovat právě v uvedených souvislostech, např. s obranou a ochranou území a měst před nájezdy a útoky nepřátel.

Ve válkách charakteru dobytvačných vojenských tažení bylo budování opevnění a fortifikačních staveb určeno k ryze vojenským účelům. Význam pro obyvatelstvo měst a obcí bylo druhotné.

3.1 Období před 2. světovou válkou

V roce 1935 vzniká v Československu organizace Civilní protiletecké ochrany (CPO) přijetím zákona č. 82 Sb., ze dne 11. dubna 1935 o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Řízením CPO bylo pověřeno tehdejší Ministerstvo vnitra. Uvedené ministerstvo zřídilo poradní výbory CPO v jednotlivých městech a rozdělilo obce do skupin podle pravděpodobnosti předpokládaného leteckého napadení. Podle dané kategorizace určilo opatření k ochraně před útoky. Přednostně se to týkalo velkých měst s průmyslovými podniky a jinými zařízeními, důležitými pro chod a obranu státu. Zákon ukládal rovněž stavebním investorům budovat úkryty pro určitý počet osob v rámci výstavby a obce zavázal zabezpečit ochranné masky pro obyvatelstvo. Hlavním úkolem CPO bylo zabezpečení obyvatelstva plynovými maskami a dostatečným počtem veřejných úkrytů.¹⁵

V roce 1937 byly řídicí orgány a výkonné složky CPO téměř dobudovány a působily v těsné součinnosti s armádou. Výkonné složky zahrnovaly služby poplachové a hlásné, bezpečnostní a pořádkové, požární, asanační, samaritánské, spojovací a zpravodajské, zastírací a zvláštní technické. Koncepce CPO byla na úrovni tehdejších požadavků a za daných podmínek efektivně řešila ochranu obyvatelstva.¹⁶

Již v době před druhou světovou válkou je tedy v tehdejší Československu patrná snaha o zajištění ukrytí osob v úkrytech před hrozícím nebezpečím, které zpočátku po zkušenostech z první světové války představovaly letecké útoky konvenčními nebo chemickými zbraněmi.

Právě ztráty na lidských životech i rozsah materiálních škod a především tlak veřejného mínění na nový způsob vedení války byly příčinou prvních úvah o civilní obraně. Vývoj zbraní, četnost jejich nasazení a rozsah ničivých účinků již tehdy naznačily hrozbu následků i na civilní obyvatelstvo.

V době ohrožení Německem pak tyto snahy nabyly ještě více na svém významu a byla přijímána opatření mimo jiné v podobě přijetí zákona č. 75/1938 Sb., který doplňoval zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Jeho přijetí bylo odpovědí na stav ohrožení Československa nacistickým Německem. Platnost zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům a zákona č. 75/1938 Sb. skončila fakticky 15. března 1939, právně přijetím zákona č. 40/1961 Sb., o obraně ČSSR.¹⁵

V období okupace přešlo postupně v roce 1940 na území Protektorátu veškeré řízení CPO na protektorátní policii, která zabezpečovala součinnost ostatních složek především

Červeného kříže a požárních jednotek. Od července roku 1941 byly složky protektorátní CPO podřízeny říšským složkám pořádkové policie a začleněny do Luftschutzu.¹⁷

V průběhu válečných let 2. světové války sehrály úkryty pro obyvatelstvo nezastupitelnou roli při ničivém bombardování měst a obcí. Obrovské ztráty na lidských životech by bez jejich existence měly ještě tragičtější rozměr.

Závěr této nejničivější války nastolil další fenomén hrozby pro lidstvo v podobě zbraní hromadného ničení. Děsivou zkušeností byla diskutabilní, dle mého názoru nesmyslná, demonstrace síly Spojených států amerických, které svrhly atomové bomby na japonská města Hirošimu dne 6.8.1945 a o tři dny později na Nagasaki.

3.2 Poválečné období

Po skončení II. světové války došlo po roce 1945 k minimalizaci opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením. Od roku 1946 probíhala organizovaná likvidace protiletectvé ochrany spočívající především v odstraňování ochranných staveb, zařízení, zbytků původní organizační struktury a dalších opatření. Tuto likvidaci provádělo ministerstvo vnitra.¹⁷

Nastávající období studené války a hrozba zbraní hromadného ničení při rozpoutávání válečného konfliktu mají za následek přijetí adekvátních opatření ve společnosti.

Civilní obrana jako systém vznikla v první polovině padesátých let na základě Vládního usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951. Přílohou bylo Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Republiky československé. Pojem „civilní obrana“ představoval širší rozsah opatření v této oblasti než pojem „civilní ochrana“. Koncepce byla zaměřena k ochraně obyvatelstva proti konvenčním zbraním a proti bojovým otravným látkám.¹⁷

Vzniklá civilní obrana spadala do působnosti ministerstva vnitra. Pevná organizační struktura byla tvořena především vojenskou částí, a to územními štáby civilní obrany (dále jen „CO“) do stupně okres, vojenskými útvary CO a zařízeními CO. Nevojenskou část tvořily služby CO organizované resorty a organizace a jednotky CO ve výrobně-hospodářské sféře.¹⁷

Masové rozšíření zbraní hromadného ničení (zejména jaderných) v průběhu padesátých let vneslo do CO kvalitativní změny, které musely být řešeny novou koncepcí CO. Dne 15. ledna 1958 bylo přijato usnesení vlády Republiky československé č. 49 o obraně s přílohou Směrnice o Civilní obraně Republiky československé.¹⁵

Se změnou územně-administrativního uspořádání republiky a se změnou názvu státu byl dne 18. dubna 1961 přijat zákon č. 40 o obraně Československé socialistické republiky (zákon zrušil Z 80/1935 a Z 75/1938).¹⁵

Vývoj CO v létech 1951–1970 byl poznamenán přechodem jejího zaměření od ochrany před konvenčními zbraněmi k zabezpečení ochrany před účinky zbraní hromadného ničení.

Těžiště opatření na ochranu obyvatelstva před zbraněmi hromadného ničení spočívalo v kombinaci tří hlavních způsobů ochrany:

- evakuace obyvatelstva z prostorů nejpravděpodobnějších úderů jadernými zbraněmi,
- ukrytí obyvatelstva na celém území státu a pracujících směn na závodech,
- vybavení všeho obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany.¹⁶

V roce 1976 přechází civilní obrana znovu z podřízenosti Ministerstva vnitra na Ministerstvo národní obrany.

V osmdesátých letech se poprvé začínají připravovat pro civilní obranu první vysokoškolsky vzdělaní profesionálové ve Vyškově.

V souladu s dokumentem „Komplexní zdokonalování CO ČSSR“, schváleným v roce 1981, byl stanoven hlavní způsob ochrany obyvatelstva – ukrytí. Podle výše zmíněného dokumentu a „Směrnice o zabezpečení obyvatelstva prostředky IPCHO“, vydané v roce 1982, bylo obyvatelstvo vybavováno prostředky IPCHO v pořadí: příslušníci jednotek CO, osazenstvo objektů výrobní sféry, děti do patnácti let, ostatní tzv. neaktivní obyvatelstvo.¹⁷

Od poloviny 80. let se začalo uvažovat také o úloze civilní obrany v době míru při likvidaci přírodních a antropogenních katastrof (způsobených činností člověka).¹⁵

Civilní obrana se stále více stává složkou pomoci obyvatelstvu nejen při válečném ohrožení, ale i v běžném mírovém životě.

V letech 1950 – 1970 byla snaha řešit ukrytí lidí budováním úkrytů s kapacitou 50 až 300 osob a možnou dobou pobytu do 24 hodin. Část úkrytů byla předurčena k vojenským účelům podle plánů operační přípravy státního území a mobilizačních úkolů armády.

V období let 1970 – 1980 pokračuje budování úkrytů formou již dvouúčelových staveb (v míru užívaných např. jako prodejny, kina, poštovní úřady a podobně). Vnitřní vybavenost a zařízení objektů umožňovalo po jejich uvedení do stavu pohotovosti zvýšit dobu pro pobyt osob až na dva respektive tři dny.

Až do roku 1990 pak hovoříme o třetí etapě, kde je snaha budovat velkokapacitní úkryty (do tří tisíc osob) s dobou pobytu ukrývaných až 72 hodin. Rovněž i zde je sledováno jejich víceúčelové využití již v době míru.

Po listopadu 1989 dochází vlivem politických změn v ČR současně s vývojem politické situace ve světě k postupným změnám i v oblasti ochrany obyvatelstva.

V roce 1990 byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní spolehlivý systém ochrany obyvatelstva, odpovídající systémům ve vyspělých zemích. K tomu vláda České republiky přijala 17. března 1993 Usnesení č. 126, jehož obsahem byla Opatření CO České republiky. V opatřeních je deklarováno, že do doby přijetí právní úpravy CO je nutno zachovat funkčnost systému CO v souladu s čl. 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, a to realizací vybraných opatření CO. Opatření jsou adekvátní původní činnosti civilní obrany. Pojem civilní ochrana byl zaveden v souvislosti s vyhlášením zákona České národní rady č. 21 ze dne 21. prosince 1992 a odpovídá užšímu výkladu civilní obrany ve smyslu mezinárodního humanitárního práva (opatření k ochraně životů a k omezení materiálních škod). Do 31.12.1992 byla opatření CO řízena usneseními Rady obrany státu.¹⁷

Usnesením vlády České republiky ze dne 24. prosince 1993 č. 660/1993 Sb., o právní úpravě zabezpečení výkonu státní správy ve věcech ochrany obyvatelstva v působnosti okresních úřadů (magistrátů) byly ke dni 21.12.1993 zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst. V důsledku tohoto usnesení ukončily koncem roku 1993 svoji činnost okresní štáby CO a jejich povinnosti od 1. ledna 1994 převzala oddělení ochrany obyvatelstva referátů obrany a ochrany okresních úřadů. V nových složkách CO na těchto stupních přestali

působit vojáci z povolání. Plněním poslání CO v regionech byly od 1. ledna 1994 pověřeny regionální úřady CO a Úřad CO hlavního města Prahy.¹⁶

Usnesením vlády České republiky ze dne 20. ledna 1999 č. 53 byl vysloven souhlas s převodem výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra s účinností od 1. ledna 2000. Usnesením č. 39 z 5. ledna 2000 vzala vláda na vědomí informaci o postupu transformace a vyslovila souhlas se změnou termínu převodu státní správy ve věcech CO k 1. lednu 2001. Tímto dnem bylo v rámci Ministerstva vnitra vytvořeno Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „GR HZS ČR“), do jehož struktur a do struktur hasičských záchranných sborů krajů integrovaly struktury Hlavního úřadu CO a jeho podřízených součástí.¹⁷

V roce 2000 a v následujících letech pak vláda a ministerstva vydávají právní normy, které jsou životně důležité pro existenci a funkčnost ochrany obyvatelstva. Tyto v současné době platné normy jsou v této práci uvedeny ve druhé kapitole s názvem Současná legislativa.

Z uvedeného je patrné, že od zahájení transformace civilní obrany až do vytvoření současné podoby civilní ochrany s náležitým legislativním vybavením a začleněním do struktur HZS ČR uplynulo více než deset let. Tato doba sama o sobě dostatečně vypovídá o přístupu vlády a celé společnosti k otázkám civilní ochrany. Názory na potřebu ochrany obyvatelstva včetně jeho ochrany ukrytím byly do určité míry ovlivněny porevoluční euforií i přijetím ČR do Organizace Severoatlantické aliance – NATO dne 13. března 1999 a vstupem ČR do Evropské unie v květnu 2004. Svoji úlohu sehrál také tehdy relativně příznivý vývoj bezpečnostní situace ve světě.

V současné době dle mého názoru stále zůstává nezodpovězenou otázkou, zda bylo správným rozhodnutím svěřit problematiku civilní ochrany právě do působnosti HZS ČR, přestože se nabízela i jiná řešení. Odpověď na tuto otázku však zřejmě přinese až čas.

Po přijetí souboru tzv. „krizových zákonů“ v roce 2000 byly přijaty již dvě koncepce ochrany obyvatelstva: první z dubna 2002 byla datována do roku 2006 s výhledem do roku 2015, druhá z února 2008 do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Obě navazují na úkoly ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (IZS), který změnil ochranu obyvatelstva na území ČR z předchozího období, kdy Civilní obrana měla vrcholové řídicí složky ve strukturách ministerstva obrany, ve fungující systém pro stavy odpovídající mimořádným událostem od živelních pohrom, průmyslových havárií, po možné teroristické útoky, stavy ohrožení státu i válečný stav. Koncepce ochrany obyvatelstva jsou součástí transformačních opatření, která po roce 1989 zajišťovala praktické uskutečňování bezpečnostní politiky státu.¹⁸

V Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 schválené usnesením vlády ČR ze dne 22. dubna 2002 pod číslem 417 jsou stanoveny úkoly ministerstvu vnitra a obrany a ostatním správním úřadům směřující k realizaci základních opatření ochrany obyvatelstva. Koncepce se mimo jiné zmiňuje o využití stálých úkrytů.

Stálé úkryty, které byly budovány pro ochranu obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení, nelze z hlediska jejich zpohotovnění a nerovnoměrného rozložení na území České republiky využít při nevojenském ohrožení. V České republice je celkem evidováno 5 178 stálých úkrytů s celkovou kapacitou 920 tisíc krytových míst, přičemž stát vlastní pouze 709 těchto úkrytů. Věcné břemeno užívání je zřízeno k 1 453 stálým úkrytům.

Hodnota krytového fondu je cca 10,2 miliard Kč v pořizovacích cenách. Na jejich údržbu a provoz je ze státních prostředků ročně vynakládána částka 47 mil. Kč, což je zcela nedostatečné pro vyřešení množství stavebně technických a majetkově právních nedostatků. Dále se ukrytí obyvatelstva plánuje v improvizovaných úkrytech.¹⁹

Dle koncepce se tedy s využitím stálých úkrytů v době míru nepočítá. Jejich využití by ve smyslu tohoto dokumentu přicházelo v úvahu až při zabezpečení ochrany obyvatelstva v období ohrožení státu a za válečného stavu jak cituji níže.

K ukrytí obyvatelstva bude využit stávající fond stálých úkrytů, který nebude z prostředků státu dále rozšiřován. Náklady správních úřadů, obcí, právnických a fyzických osob spojené se zabezpečením údržby, revizí a provozu stálých úkrytů a náhrady za omezení vlastnického nebo užívacího práva budou minimalizovány širším komerčním využitím stálých úkrytů, prodloužením lhůt provádění revizí, popřípadě zakonzervováním vybraných technologických prvků. Při nárůstu hrozby válečného konfliktu budou vytipovány podzemní, suterénní a jiné části obytných domů, provozních a výrobních objektů k jejich úpravě na improvizované úkryty.¹⁹

Vláda ČR ve svém usnesení o koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 souhlasí s bezúplatným převodem materiálu civilní ochrany tedy i stálých úkrytů od ministerstva vnitra do vlastnictví státních i nestátních subjektů.

Dne 25. února 2008 vláda České republiky ve svém usnesení č. 165 schvaluje Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.⁹ Zejména v odborné literatuře se můžeme setkat se zkráceným názvem „Koncepce 2013/2020“. Koncepce se věnuje oblasti ukrytí jako základnímu organizačnímu a technickému opatření ochrany obyvatelstva. K ukrytí při mimořádných událostech v mírovém stavu je občanům doporučováno využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb jako improvizovaných úkrytů. S využitím stálých úkrytů civilní ochrany se v době míru nepočítá. Důvodem je jejich původní předurčení k ochraně obyvatelstva před vojenským ohrožením, doba potřebná k jejich zpohotovení a nerovnoměrné rozmístění po území ČR.

Dle současné Koncepce ochrany obyvatelstva by k ukrytí obyvatelstva stejně jako v předchozí koncepci byly využity stálé úkryty až při nárůstu hrozby válečného konfliktu.

Jak je patrné z výše uvedeného průřezu historií, k výstavbě stálých úkrytů docházelo v několika etapách od padesátých až do konce osmdesátých let minulého století. Výstavba se soustředila do míst předpokládaného útoku nepřítele tedy především do velkých měst a na místa kde se nacházel klíčový průmysl důležitý pro chod státu. Z těchto důvodů se tak stávalo pokrytí našeho území stálými úkryty nerovnoměrným. Tím také docházelo k omezení užitné hodnoty stálých úkrytů prakticky jen na využití ve válečném stavu.

Ve spojení s poklesem mezinárodního napětí a snížení rizika jaderné války byla po roce 1990 výstavba nových úkrytů CO zastavena a v rámci ekonomických možností byly dokončovány jen již dříve rozestavěné stavby.

Pro zabezpečování ukrytí obyvatelstva v souladu s Koncepcí, stát již neposkytuje dotace na výstavbu a rekonstrukce ochranných systémů podzemních dopravních staveb a stálých úkrytů, ani netrvá na zachování jejich účelu v mírové době. Pokračoval proces vyřazování stálých úkrytů z evidence, vedené podle zákona o IZS hasičskými záchrannými sbory krajů. Na základě žádostí majitelů stálých úkrytů nebo podnětu příslušného HZS kraje bylo v letech

2002 – 2006 vyřazeno z evidence téměř 1 500 stálých úkrytů. K 31.12.2006 zůstalo v evidenci celkem 3 709 stálých úkrytů s kapacitou 721 924 ukryvaných osob.²⁰

Vývoj počtů evidovaných stálých úkrytů v ČR a jejich úkrytové kapacity v posledních letech je patrný z následujícího.

Na základě předložených žádostí vlastníků bylo k 31.12.2007 z evidence vyřazeno 1 028 stálých úkrytů o celkové kapacitě 165 664 osob. V evidenci zůstává 3 271 stálých úkrytů s kapacitou 661 019 ukryvaných osob.²¹

HZS ČR ve své Roční zprávě o činnosti za rok 2008 uvádí, že bylo k 31.12.2008 z evidence vyřazeno 642 stálých úkrytů o celkové kapacitě 122 171 osob. V evidenci zůstává 2 816 stálých tlakově odolných úkrytů s kapacitou 557 618 ukryvaných osob a 149 stálých tlakově neodolných úkrytů s kapacitou 30 983 ukryvaných osob.²²

Z uvedeného je viditelný pokles evidovaného počtu stálých úkrytů od roku 2002 do roku 2008. Tyto počty se neustále mění v souvislosti s privatizací objektů a vyřazováním některých úkrytů z evidence. Je tedy zřejmé, že v současné době je počet úkrytových míst na území ČR pro obyvatele v případě válečného konfliktu nedostatečný, stejně jako tomu bylo i v minulosti. Dále lze předpokládat, že vzhledem k současné platné legislativě, kdy je dána možnost komerčního využití stálých úkrytů a jejich zřizování ani údržba není podporována ze státních prostředků, bude počet stálých úkrytů schopných využití jak při válečných tak i mírových hrozbách klesat.

V současné době náš stát disponuje počtem úkrytových míst ve stálých úkrytech přibližně pro 5 % všech obyvatel České republiky.

Pro srovnání následující procenta: Švýcarsko 100 %, Švédsko 70 %, Nizozemí 64 %, Dánsko 60 %, Finsko 47 %, Francie 5 %, Německo 3 % (u úkrytů sledovaných), Anglie – pouze úkryty pro důležité orgány státní správy.¹⁵

Současná i předchozí Koncepce ochrany obyvatelstva kalkuluje s využitím stálých úkrytů civilní ochrany až v případě nárůstu válečné hrozby. Stálé úkryty však stojí a na jejich výstavbu bylo již jednou vynaloženo mnoho lidského úsilí a nemálo finančních prostředků. Také však jejich údržba představuje určité finanční ale i personální nároky. Vyřazování stálých úkrytů CO z evidence možná vyřeší současný problém naší společnosti s nedostatkem financí na jejich opravy, rekonstrukce i samotnou údržbu. Bude se ale skutečně jednat o úsporu v případě jejich potřeby v budoucnosti? Nebude potom jejich výstavba a celková obnova pro společnost několikanásobně dražší než soustavná běžná údržba existujících stálých úkrytů?

Domnívám se, že je potřebné najít a vyčlenit finanční prostředky ze státního rozpočtu na postupnou obnovu a pravidelnou údržbu pokud možno všech stálých úkrytů, které byly v minulosti na našem území zbudovány.

Záleží jen na současné společnosti, na nás, jak tyto stavby dokážeme využít i v době míru a tím maximálně zhodnotit jejich význam. K mírovému využití stálých úkrytů CO bude často potřeba provedení specifických úprav. Tyto úpravy by však neměly být překážkou v jejich použití k původnímu účelu.

4 ZAŘÍZENÍ CIVILNÍ OCHRANY NA ÚROVNI OBCE (MĚSTSKÉ ČÁSTI)

4.1 Legislativa pro zřizování zařízení CO

V oblasti integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva jsou působnost a pravomoc státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob upraveny především zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Základním realizačním dokumentem v systému ochrany obyvatelstva je Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, schválená usnesením vlády ze dne 22. dubna 2002 č. 417 a změněná usnesením vlády ze dne 5. ledna 2005 č. 21.²³

Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 však v současné době nahrazuje nová Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Obec (městská část) při plnění svých úkolů ochrany veřejného zájmu (§ 2 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích) a povinností v přenesené působnosti tvoří základní prvek veřejné správy při zabezpečování opatření ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích.²⁴

Problematiku zřizování zařízení civilní ochrany na úrovni obce (městské části) dále upravuje Vyhláška Ministerstva vnitra číslo 380/2002 Sb. ze dne 9. srpna 2002, k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Návrh personálního složení a vybavenost věcnými prostředky zařízení civilní ochrany je uvedena v § 2 uvedené vyhlášky. Druhy a počty věcných prostředků jsou v její Příloze 1.

Zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity je tvořeno personálem a věcnými prostředky a dělí se na zařízení CO pro:

- Zajištění evakuace.
- Zajištění nouzového přežití a organizované humanitární pomoci.
- Nouzového zásobování vodou.
- Poskytování první pomoci.
- Provádění prací spojených s vyprošťováním osob a k odstraňování následků mimořádných událostí.
- Zjišťování a označování nebezpečných oblastí.
- Zabezpečení dekontaminace terénu.
- Zabezpečení dekontaminace osob a oděvů.
- Zabezpečení věcných prostředků.
- Zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech.
- Zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany.¹²

4.2 Zařízení CO na úrovni obce (městské části)

Jedním z nástrojů pro plnění zákonem stanovených úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva jsou *zařízení civilní ochrany* (dále jen „zařízení CO“). Dosud však bylo zřízeno jen 14 zařízení CO u obcí a 102 u právnických a podnikajících fyzických osob.²⁵

Zařízení civilní ochrany se u obcí zřizují jako prostředek sloužící k uskutečňování poslání ochrany obyvatelstva po předchozím posouzení jejich účelnosti a potřebnosti vyplývající zejména z analýzy zdroje možných rizik vzniku mimořádných událostí na území obce.

Z mého pohledu je samotný název „zařízení civilní ochrany“, uváděný jak ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva tak i v zákoně číslo 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, zejména pro osoby neorientující se v oblasti ochrany obyvatelstva zavádějící až matoucí. Většina lidí si pod tímto spíše technicky znějícím pojmem představí strojní nebo technické zařízení, jeho součásti anebo materiální vybavení budov. Určité rozpaky jsem při prvním kontaktu s tímto termínem pociťoval i já sám. Nepochopení a neporozumění významu tohoto pojmu může vést i k menší akceschopnosti. Z dosud uvedeného je ale zřejmé, že se jedná o určitý řízený soubor osob, které jsou dle svého zaměření vyškoleni, vycvičeni a vybaveni příslušným materiálem a takto určeni k řešení úkolů ochrany obyvatelstva.

Osobně si myslím, že výstižnější název pro tuto oblast by byl „personál a věcné prostředky civilní ochrany bez právní subjektivity“. Z tohoto názvu je na první pohled zřejmé, že se jedná jak o aparát civilní ochrany obsahující v sobě lidský potenciál tak věcné či materiální vybavení. Mnou navržený název je sice delší, ale na druhou stranu nebude vždy nutné v textu dodávat vysvětlení jak je to často nutné v případě současně platného názvu. Jsem toho názoru, že v tomto směru by měla být v legislativě sjednána náprava.

Domnívám se, že určité finanční nároky zatěžující obecní rozpočty spojené se zřizováním zařízení CO i nevhodně zvolený název tohoto prostředku k plnění úkolů ochrany obyvatelstva, který může způsobovat jeho nepochopení, jsou příčinou tak nízkého počtu dosud zřízených zařízení CO. Nezanedbatelnou úlohu zde sehrává i nízký zájem veřejnosti o tuto problematiku.

Zařízení civilní ochrany se řadí mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému (IZS). Osoby začleněné do zařízení CO musí být řádně odborně proškoleni a vycvičeni. Pouze v takovém případě mohou zabezpečovat společně s jednotkou požární ochrany záchranu životů, zdraví, životního prostředí, majetku a podílet se tak na záchranných a likvidačních pracích.

Požadavky na odbornou přípravu personálu zařízení civilní ochrany a její rozsah je upraven ve Vyhlášce MV č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Problematiku vzdělávání osob zapojených do systému ochrany obyvatelstva upravuje také Usnesení bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 č. 14 k Aktualizaci Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení. Toto usnesení nahrazuje Koncepci vzdělávání v oblasti krizového řízení schválenou usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 25. září 2001 č. 211.

Podmínky k provádění odborné přípravy personálu zařízení CO jsou vytvořeny ve vzdělávacích zařízeních v působnosti MV.²⁵

Takovým vzdělávacím zařízením je například Institut ochrany obyvatel Lázně Bohdaneč. Jedná se o vzdělávací zařízení Generálního ředitelství HZS ČR, ve kterém jsou organizovány rekvalifikační, specializační a zdokonalovací kurzy, odborné semináře včetně mezinárodních a setkání špičkových odborníků.

Takto zřízené, řádně vyškolené a vycvičené zařízení CO může být v rámci obce (městské části) využito např. jako pracovní skupina krizového štábu, při evakuaci nebo v evakuačním a přijímacím středisku, při dekontaminaci, či pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech.

Pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu bude provedeno označení personálu, prostředků, materiálu, techniky a objektů zařízení CO mezinárodním rozpoznávacím znakem pro civilní ochranu a personál zařízení CO bude dále vybaven průkazem totožnosti.²⁶

Finanční prostředky ke krytí výdajů potřebných pro činnost zařízení CO k plnění opatření ochrany obyvatelstva se zabezpečují u právnických a podnikajících fyzických osob dle § 8 nařízení vlády č. 463/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. U obcí se finanční prostředky zabezpečují podle § 7 a § 9 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.²⁷

Z výše uvedeného je zřejmé, že zřizování zařízení civilní ochrany v rámci obce (městské části) je přínosem pro společnost zejména v oblastech, kde je na základě předchozí provedené analýzy rizika vyšší pravděpodobnost vzniku mimořádných událostí. Podotýkám však, že obci (městské části) je podle současně platné legislativy dána možnost zřizovat zařízení civilní ochrany, ale není jí to přímo zákonem nařízeno.

5 REALIZACE KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA V OBLASTI UKRYTÍ V PODMÍNKÁCH MĚSTSKÉ ČÁSTI BRNO-SEVER

5.1 Územní členění ČR

V České republice existuje dvoustupňový systém územní veřejné správy. Podle čl. 99 Ústavy České republiky se Česká republika člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. V České republice byl zvolen tzv. spojený model veřejné správy, tzn. že obce a kraje vykonávají vedle samostatných působností také státní správu v přenesené působnosti.²⁸

K. 1.1.2010 existovalo na území ČR 6 245 obcí. Obce se od sebe liší rozsahem výkonu státní správy. Vedle obcí se základním rozsahem přenesené působnosti (obce I. stupně - do této skupiny patří všech 6 245 obcí) rozlišujeme ještě obce s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně) a obce s rozšířenou působností (obce III. stupně). Jedná se o obce, u nichž vedle základního rozsahu přenesené působnosti existuje ještě výkon části přenesené působnosti pro obce patřící do jejich správního obvodu. Obec s rozšířenou působností se většinou skládá z několika správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a je zároveň i úřadem obvodu pověřené obce. Tyto obce jsou upraveny zákonem č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a o stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů. Jejich správní obvod je vymezen vyhláškou č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů. V současnosti evidujeme 388 obcí II. stupně a 205 obcí III. stupně.²⁸

5.2 Realizace Konceptu ochrany obyvatelstva ve vztahu ke stálým úkrytům v podmínkách MČ Brno-sever

Jak jsem již uvedl ve třetí kapitole své práce, schválením usnesení Vlády České republiky č. 417 z 22. dubna 2002 dochází k bezúplatnému převodu trvale nepotřebného materiálu civilní ochrany ze státu, do vlastnictví místně příslušné obce. Toto opatření se týká také stálých úkrytů. K těmto je obec povinna vést evidenci a ve stanovených pravidelných časových intervalech určených Českou technickou normou ČSN 73 9050 provádět jejich kontrolu. Účelem kontroly je zhodnocení provozuschopnosti, odstranění případných závad a uvedení stálého úkrytu do původního stavu. Veškeré nakládání s materiálem civilní ochrany je obec povinna předem projednávat s příslušným hasičským záchranným sborem kraje.

Stálé úkryty jsou dědictvím minulých dob, kdy bylo jejich budování považováno za nezbytné. V současnosti se však vlivem společenských změn jejich existence zdá být přítěží pro společnost, zejména pro obce, v jejichž správním obvodu se nacházejí.

Problémy s těmito stavbami jsou spatřovány především ve finanční oblasti jejich zabezpečení a to jak po materiální tak i personální stránce. Obce se musí se stálými úkryty vypořádat a naše legislativa jim v tomto směru nechává do jisté míry volné pole působnosti.

Jaké možnosti se pro řešení problematiky zařízení civilní ochrany pro zabezpečení osob ve stálých úkrytech nabízí, jsem se rozhodl nastínit na konkrétním příkladu obce s rozšířenou působností, Městské části města Brna, Brno-sever. Z hlediska územního členění České

republiky náleží Městská část Brno-sever k obcím III. stupně jako obec s rozšířenou působností. Nejdříve uvedu stručnou charakteristiku této městské části.

Počet obyvatel 46 916 (stav ke dni 1. 1. 2010), rozloha 1 224 ha. Jedna z 29 městských částí statutárního města Brna. Počtem obyvatel je 2. nejlidnatější městskou částí. Rozlohou se řadí na 7. místo mezi městskými částmi. Má výraznou orientaci polohy na sever od středu města. Vznikla v roce 1990 sloučením katastrálních území Černá Pole (část), Husovice, Lesná, Soběšice, a od 1. 5. 1998 rozšířena o část k.ú. Zábrdovice.²⁹

Také zde, na území Městské části Brno-sever (dále jen MČ) se nachází odkaz z dob minulých v podobě objektů stálých úkrytů.

Současný úkrytový fond na území MČ tvoří 20 stálých tlakově odolných úkrytů (z toho deset STOÚ ve správě úřadu), 6 stálých tlakově neodolných (z toho 2 STNÚ ve správě úřadu) a 6 improvizovaných úkrytů budovaných svépomocí s celkovou kapacitou 3 377 (z toho úkryty ve správě úřadu 1 382) osob, což činí cca 7,2 % obyvatel MČ.²⁴

Kapacita úkrytových míst deseti stálých tlakově odolných úkrytů, které jsou ve správě Městské části Brno-sever, se pohybuje v rozmezí od 35 do 85 míst. Jedná se tedy o malokapacitní úkryty.

Při rozhodování jak naložit se stálými úkryty vychází MČ především z Koncepce ochrany obyvatelstva ČR do roku 2013 s výhledem do roku 2020 a z analýzy zdrojů možných rizik, které se na jejím území nachází.

S využití stálých úkrytů je uvažováno ve dvou rovinách. Je zohledňována možnost využití těchto objektů v období ohrožení státu a za válečného stavu. Dále je řešeno využití stálých úkrytů v době míru.

Pro případ vojenského ohrožení se vychází z předpokladu, uvedeném v Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, že v horizontu nejméně deseti let nehrozí území našeho státu vznik vojenského konfliktu. Příznaky hrozby vzniku případné konfrontace bude možné na úrovni státu zjistit s dostatečným předstihem minimálně dvou let. Uvedená doba umožní přijmout potřebná opatření, rozpracovat a realizovat je i v podmínkách městské části.

Tato z mého pohledu velice zajímavá časová kalkulace zjištění hrozby vzniku vojenského ohrožení je dále obsažena ve Zprávě o stavu zajištění bezpečnosti České republiky, kterou vydala vláda ČR v roce 2006.

Dva roky po schválení Bezpečnostní strategie ČR můžeme stále konstatovat, že v dohledné budoucnosti lze téměř vyloučit možnost rozsáhlého přímého vojenského útoku proti území ČR i území jejích spojenců.²³

V současnosti a v nejbližší budoucnosti je proto soustředována pozornost zejména na přípravu opatření k ochraně obyvatelstva při nevojenském ohrožení a na možný vznik provozních havárií nebo živelních pohrom.

Na území městské části se nenachází objekt, který by objemem zásob nebezpečných látek spadal do režimu zákona číslo 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a bylo by nutno zpracovat „vnější havarijní plán“.

Významnými zdroji možného ohrožení jsou objekty, kde se skladují větší zásoby nebezpečných látek, ale nespádají pod režim zákona o prevenci závažných havárií. V případě provozní havárie je však v jejich bezprostřední blízkosti obyvatelstvo ohroženo. Jedná se o riziko úniku chlóru (TJ Tesla, Halasovo nám. 7) a riziko úniku kyselin (Dermacol, a.s., Dusíkova 7). Další rizika představují objekty, kde se skladují látky a hmoty, při jejichž hoření se uvolňují jedovaté zplodiny (toxiny), jež mohou zasáhnout obytné zóny a objekty ohrožující výbuchem (čerpací stanice PHM Okružní – jih a Okružní – sever; VÚES Brno – Mostecká). Hrozbu také představují vodní díla Letovice a Boskovice.²⁴

Četnost těchto provozních havárií je relativně nízká, ale svým rizikem představují značné negativní následky minimálně jako stoletá voda na řece Svitavě, která MČ protéká.

Dále je tedy třeba brát v úvahu vznik živelních pohrom, kterými může být městská část postižena. Jedná se o povodně, vichřice, sesuvy půdy, znečištění životního prostředí, mimořádně rozsáhlé požáry, epidemie apod. Další nebezpečí představují mimořádné události lokálního charakteru jako například požár bytu, domu, výbuch plynu v domě nebo bytě, tedy stav kdy bude nutno dočasně umístit postižené do nouzového prostoru.

Ve výčtu možných rizik, která se mohou na území MČ vyskytnout, je nutné zmínit i teroristické akce, které samy o sobě mohou být příčinou k provedení následných opatření k ochraně obyvatelstva.

Stále úkryty ve správě úřadu nelze z hlediska doby jejich zpohotovení, nerovnoměrného rozložení v rámci území MČ a nedostatečné kapacity dost dobře využít při nevojenském ohrožení. S výstavbou nových úkrytů se nepočítá. Přesto je od roku 2004 prováděna postupná revitalizace stálých tlakově odolných úkrytů tak, aby je bylo možno využít pro nouzové ubytování osob. Dokončení oprav stavebních a technologických částí úkrytů je plánováno v roce 2010. Poté bude možné v deseti úkrytech nouzově umístit osoby, jejichž obydlí je neobyvatelné v důsledku zasažení např. výbuchem plynu, požárem, vichřicí, leteckou havárií apod. Ve třech objektech bude zřízeno výdejní místo prostředků individuální ochrany osob a jeden úkryt bude sloužit jako chráněné pracoviště krizového řízení.

Na základě bezúplatného převodu získala městská část Brno-sever od Ministerstva obrany ČR materiál v hodnotě 250 tisíc korun.²⁴

Část tohoto materiálu především v podobě nábytku se podílí na zabezpečení nouzového ubytování ve vybraných stálých úkrytech.

Možnost využití stálých tlakově odolných úkrytů civilní ochrany pro nouzové ubytování osob postižených mimořádnou událostí považuji za výhodnou, zejména pokud zvážíme všechny okolnosti, kdy uvedené mimořádné události mohou nastat kdykoliv.

Takto upravený stálý úkryt, jak je uvedeno výše, může být použit pro umístění osob postižených mimořádnou událostí po dobu nezbytně nutnou k zajištění jejich vhodnějšího ubytování. Lidem je tak ze strany městské části umožněno bezplatně sečkat v suchu a teple do doby než je jim obec schopna zajistit řádné náhradní ubytování popř. než jsou tak schopni učinit sami.

Pro obec (městkou část) povinnost zajistit náhradní ubytování pro osoby postižené mimořádnou událostí vyplývá ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Ve stálých úkrytech lze po navrácení dále uložit a skladovat prostředky individuální ochrany osob, které jsou v současné době odevzdány na revize ve skladech Základny logistiky Olomouc ve smyslu Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015. Určitá část stálých úkrytů ve vlastnictví MČ může být využita dále jako skladovací prostory pro vlastní potřeby úřadu. Jako příklad uvádím použití stálých úkrytů k dočasnému uložení nábytku a vybavení z objektů ve vlastnictví úřadu při provádění jejich stavební rekonstrukce, obnovy vnitřní výmalby apod. Skladování materiálu touto formou, snad mimo přepravy, prakticky vůbec nezatíží pokladnu MČ, k čemuž by jinak došlo při účtování za skladné v objektech mimo vlastnictví městské části.

Uvažovat o využití stálých úkrytů k výše uvedeným účelům je možné pouze za předpokladu existence osoby – zařízení CO, která jejich použití i v době míru umožní. Ve své podstatě se v tomto případě jedná o konkrétní osobu, která v případě potřeby provede otevření stálého úkrytu, jeho předání k užívání a následné zpětné převzetí.

K plnění některých povinností na úseku ochrany obyvatelstva lze městskou částí Brno-sever zřídit, po projednání s HZS JmK, zařízení civilní ochrany. Před zřízením zařízení civilní ochrany je nutné provést analýzu možného ohrožení vojenského i nevojenského charakteru. Důležité je také zhodnocení stavu materiálních, lidských a samozřejmě i finančních zdrojů. Hasičský záchranný sbor na základě předložené žádosti o zřízení zařízení CO provede její vyhodnocení a do třiceti dnů zašle zřizovateli vyjádření.

Obce jsou podle zákona o IZS při zřizování zařízení CO nejprve povinny využít jednotky sboru SDH obcí, které plní podle zákona o požární ochraně také úkoly v ochraně obyvatelstva. Personál zařízení civilní ochrany se vytváří ze zaměstnanců organizací a občanů obcí. Přednostně jsou zařazováni jako personál civilní ochrany vojáci v záloze vojenských záchranných útvarů, bývalí občanskí zaměstnanci vojenských základních útvarů, vojáci v záloze jednotek a útvarů AČR s odborností vhodnou pro plnění úkolů civilní ochrany po projednání s místně příslušnou vojenskou správou.³⁰

V případě městské části Brno-sever lze pro zabezpečení dílčích úkolů zařízení civilní ochrany tedy i pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech využít jednotky SDH Husovice a Soběšice.

Dle mého názoru je v podmínkách obcí potřeba hledat personál pro zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech jak v době vojenského ohrožení, tak i v době míru zejména mezi členy SDH. Je nezbytné, aby výkon činnosti v této oblasti vznikl na základě dobrovolnosti.

Další možností je pro tento typ zařízení CO využít osob s místem trvalého bydliště v dislokaci stálého úkrytu nebo stávajících zaměstnanců obcí, městských částí. U pověřených obcí a obcí s rozšířenou působností, kam se řadí i Městská část Brno-sever, je vhodné typovat tyto osoby ze zaměstnanců odboru životního prostředí, krizového řízení nebo ochrany obyvatelstva pokud je tento odbor u obce zřízen.

Za přínos pro civilní ochranu pak považuji využití životních zkušeností vojáků v záloze. Dle mého mínění je rovněž vhodné oslovit bývalé příslušníky Policie ČR i Hasičského záchranného sboru a využít tak jejich potenciál. Zaměstnanci obcí a naposledy jmenované osoby by potom pracovaly především jako vedoucí jednotlivých druhů zařízení civilní ochrany.

Myslím si, že by mohly existovat i určité motivační prvky pro osoby zařazené do zařízení CO, a to například v podobě peněžitých odměn nebo věcných darů, zaměstnaneckých či obdobných výhod garantovaných státem nebo obcí (např. slevy na jízdné ve veřejné hromadné dopravě, na vstup na sportovní a kulturní akce apod.).

Pokud se vrátíme k problematice zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech v době míru, nepovažuji za nutné pro dočasné a krátkodobé umístění osob postižených mimořádnou událostí ve stálém úkrytu zřizovat kompletní zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech v podobě krytového družstva. Krytovým družstvem a jeho úkoly se budu ve své práci zabývat dále.

Pro toto dočasné umístění postižených osob ve stálých úkrytech je tedy třeba zajistit osobu, tuto v požadované činnosti proškolit a umožnit jí přístup ke klíčům od stálého úkrytu.

Proškolení zaručí majitel úkrytu, v našem případě městská část na své náklady, která dále musí zajistit zastupitelnost pověřené osoby minimálně jednou další řádně proškolenou osobou. Na tyto osoby musí po jejich předchozím souhlasu městská část poskytnout všem základním složkám IZS (HZS ČR, Policie ČR, ZZS) i místně příslušnému SDH kontakt v podobě plné adresy, telefonu, případně emailu. Jako další možnost zajištění nepřetržitého kontaktu s takovou osobou by dle mého názoru mohlo být i využití pageru – osobního telekomunikačního zařízení.

Pověřené osoby – zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech musí dále souhlasit s tím, že budou nepřetržitě k dispozici a úkryt zpřístupnit od vyzvání do předem smluvené doby. Tato doba by podle mého názoru neměla překročit jednu hodinu. V případě že pověřená osoba nebude schopna zajistit zpřístupnění stálého úkrytu, musí o tomto ihned informovat svého zástupce a příslušný HZS ČR.

6 UVEDENÍ STÁLÉHO ÚKRYTU DO STAVU POHOTOVOSTI

Problematikou náležitostí stálých úkrytů civilní ochrany se zabývá Česká technická norma ČSN P 73 9010.¹⁴

Tato norma platí pro navrhování a výstavbu stálých tlakově odolných úkrytů, stálých tlakově neodolných úkrytů, chráněných pracovišť, malokapacitních úkrytů, speciálních úkrytů a staveb pro dekontaminaci. Stanovuje technické parametry požadované pro stavební a technologickou část těchto staveb z hlediska ochrany obyvatelstva s výjimkou navrhování konstrukcí STOU pro které platí ČSN 73 9001.¹⁴

Příloha K (informativní), která je součástí této normy se zabývá otázkou zpohotovení stálých úkrytů.

Za technickou a provozní pohotovost SÚ odpovídá majitel stavby. Zpohotovení zahrnuje jeho technickou, provozní a organizační přípravu k ochrannému provozu. Ruší se běžné využívání SÚ, zpohotovují se technická a technologická zařízení SÚ (prvky plynotěsné a tlakově plynotěsné ochrany, FVZ, EZS, zařízení pro zásobování vodou, kanalizace, spojovací prostředky apod.). Prostory pro ukrytí osob se upravují pro potřeby ukrytí (instalace lavic, židlí, lehátek apod.). Zpohotovení SÚ CO je nutné zabezpečit do tří dnů. Zpohotovení se uskutečňuje podle předem zpracovaného harmonogramu. Zpracování harmonogramu zabezpečí majitel stavby.¹⁴

Pohotovost úkrytu je závislá na

- kvalitním provedení vlastní stavby a zabudovaném vnitřním vybavení,
- plynotěsnosti stavby,
- technické způsobilosti jednotlivých částí i úkrytu jako celku,
- připravenosti osob, které uskutečňují obsluhu a údržbu úkrytu při ochranném nebo mírovém provozu,
- úrovni připravenosti krytových družstev,
- odpovědné a hospodářské obsluze, údržbě a na včasných opravách,
- materiálním vybavení úkrytu a na zabezpečení úkrytu pro ochranný provoz podle typových tabulek,
- vybavení úkrytu dokumentací pro ochranný provoz i pro příslušné využívání v době míru.¹⁵

Česká technická norma ČSN P 73 9010 řeší zpohotovení stálých úkrytů pouze v případě nárůstu hrozby válečného konfliktu jak je zaneseno v dokumentu Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Formu zpohotovení nebo jednoduše zpřístupnění stálých úkrytů pro osoby postižené mimořádnou událostí v době mimo vojenských hrozeb a konfliktů žádná naše legislativa neřeší. Myslím si, že by stálo za úvahu v této oblasti sjednat nápravu a možnost využití stálých úkrytů v době míru právně vymezit.

V příloze normy je dále uveden harmonogram zpohotovení stálého úkrytu. Jedná se v podstatě o všeobecné doporučení s uvedením převážně prováděných činností vedoucích k uvedení stálého úkrytu do stavu pohotovosti.

Harmonogram postupu činností pro uvedení stálého úkrytu CO do stavu pohotovosti, který jsem navrhl je rozvržen do tří dnů. Během této doby považuji za reálné provedení všech činností potřebných pro uvedení stálého úkrytu do stavu pohotovosti. Podmínkou je však

předchozí důsledné provádění údržby objektu a existence řádně vyškoleného a vycvičeného personálu – zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech.

Mnou navržený Harmonogram zphotovení stálého úkrytu představuje v tabulce upravený rozvrh činnosti pro určitý úkol. Je z něho patrné rozdělení jednotlivých dílčích úkonů, jejich časový sled i doba provedení. Vzor Harmonogramu zphotovení stálého úkrytu CO uvádím ve své práci v příloze číslo 1. Při jeho tvorbě jsem vycházel především z ČSN P 73 9010. Samotné zphotovení stálého úkrytu CO provádí krytové družstvo.

6.1 Krytové družstvo a jeho význam

Krytové družstvo představuje zařízení civilní ochrany, které zajišťuje veškerý provoz stálých úkrytů. Problematika krytových družstev je řešena, ve Vyhlášce Ministerstva vnitra číslo 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Krytové družstvo zabezpečuje plynulý vstup obyvatelstva do úkrytu, jeho rozmístění a poučení o chování v úkrytu. Vyžaduje-li to situace, může být kapacita úkrytu překročena nejvýše o 20 %.⁸

Krytové družstvo (dále jen KD) ve stálém tlakově odolném úkrytu (STOÚ) tvoří dle vyhlášky velitel KD, člen KD určený pro pořádkovou službu, člen KD hasič, člen KD vykonávající funkci zdravotníka, a člen KD pověřený obsluhou filtroventilačního zařízení (FVZ). Počet členů KD zastávající jednotlivé funkce, jejich povinnosti a úkoly se konkretizují pro každé krytové družstvo, a to s ohledem na vnitřní vybavení zařízení úkrytu, jeho druh, kapacitu a podobně.

Výše uvedené složení KD je doporučeno a žádná právní norma nevynezuje přesné složení a počet členů krytového družstva. Rovněž tak se v naší legislativě nehovoří o tom, kdo konkrétně má být obsazován do navržených pozic krytového družstva.

V zákoně č. 239/2000 Sb. a ve vyhlášce č. 380/2002 Sb. jsou upraveny požadavky na odbornou způsobilost a vzdělávání personálu zařízení CO. V odborné literatuře se pak nabízí několik návrhů a doporučení koho z fyzických osob plněním úkolů zařízení CO pověřovat.

Při studiu materiálů pro tuto práci jsem narazil na určitý rozpor v názvosloví. Ve Vyhlášce Ministerstva vnitra číslo 380/2002 Sb. i v České technické normě ČSN 73 9050 se vedle sebe hovoří o „stálých úkrytech“ a „krytových družstvech“. Myslím si, že by se tyto názvy měly sjednotit a dále by měla naše legislativa užívat název buď „stálé úkryty a úkrytová družstva“ nebo „stálé kryty a krytová družstva“.

Činnost krytového družstva jako zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech není rovněž v České republice dosud právně upravena. Důvodem toho je dle mého názoru původní i současná Koncepce ochrany obyvatelstva kde se s využitím stálých úkrytů CO počítá až při nárůstu hrozby vojenského konfliktu. Možné vysvětlení proč není tato problematika dosud právně upravena, můžeme hledat v tom, že vojenský konflikt se v době nejméně deseti let neočekává. V případě hrozby jeho příchodu pak dojde ke včasnému varování a bude tedy čas tuto problematiku řešit. Dalším důvodem proč není činnost krytového družstva dosud legislativně ošetřena je dle mého názoru celkově nízký zájem společnosti o tuto problematiku.

Podobná situace je i v oblasti trvalé údržby stálých úkrytů, která taktéž není žádným předpisem právní síly nařízena. Městská část Brno-sever však ve svých stálých úkrytech

trvalou údržbu prostřednictvím pověřené osoby – stálého údržbáře provádí. K tomuto účelu má úřad vyčleněny finanční prostředky ze svého rozpočtu.

Přestože je zajištění vnější i vnitřní bezpečnosti naší republiky v současné době považováno za dobré myslím si, že by se otázka právní úpravy metodiky pro činnost krytových družstev měla řešit právě v této relativně klidné době a nečekat až na signály hrozby.

6.1.1 Metodika pro činnost krytového družstva

V této části jsem se pokusil vytvořit návrh metodiky pro činnost KD po již provedeném zphotovení stálého tlakově odolného úkrytu CO. Problematikou zphotovení stálého tlakově odolného úkrytu CO jsem se již ve své práci zabýval. Harmonogram zphotovení STOÚ CO, který jsem navrhl je uveden v příloze.

Při tvorbě návrhu metodiky pro činnost krytového družstva jsem čerpal z Vyhlášky MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, z České technické normy ČSN P 73 9010 Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany a z knihy Teorie civilní ochrany: soubor přednášek autora Jaroslava Kovaříka.

Složení krytového družstva:

- velitel KD - jedna osoba
- člen KD hasič (zdravotník) - jedna osoba
- člen KD pro obsluhu filtroventilačního zařízení (FVZ) - jedna osoba

Vzhledem ke kapacitě a vybavení stálých úkrytů, které jsou ve vlastnictví MČ Brno-sever, považuji takové složení KD za dostatečné. Funkci člena KD určeného pro pořádkovou službu zastoupí v případě potřeby jiný člen KD. Udržení veřejného pořádku a bezpečnosti osob ve stálém úkrytu je společným zájmem celého krytového družstva i ukryvaných osob. Rovněž tak může být pro funkci zdravotníka využit někdo z ukryvaných osob se zdravotnickým vzděláním (např. osoba povoláním lékař, zdravotní sestra).

K obsazování úkrytu dojde při očekávaném nástupu osob do úkrytu např. po vyhlášení signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ nebo na pokyn oprávněné osoby.

Stálý údržbář, osoba pověřená pravidelnou údržbou a kontrolou úkrytu

- otevře tlakové plynotěsné a plynotěsné dveře vstupu do úkrytu,
- rozsvítí v úkrytu všechna světla,
- počká v úkrytu na příchod velitele úkrytu a členy krytového družstva.

Je možné, a myslím si, že i vhodné, aby osoba provádějící stálou údržbu úkrytu zastávala některou z funkcí členů krytového družstva, např. velitele KD.

Velitel se členy KD po příchodu do úkrytu

- provedou kontrolu jeho zphotovení a připravenost na vstup osob a jejich rozmístění po úkrytu,
- prověří funkčnost uzávěrů vody, kanalizace, sanitárního a elektrického zařízení.

Velitel KD

- řídí a kontroluje činnost členů krytového družstva a vydává potřebné pokyny,
- dohlíží na to, aby do úkrytu nebyly přineseny nedovolené věci (peřiny, objemná zavazadla nebo hudební nástroje, svítidla s otevřeným ohněm, lehce zápalné a zapáchající látky, vařiče všeho druhu, potraviny podléhající zkáze, alkoholické nápoje, drogy, domácí zvířata, zbraně apod.). Uvedené věci je nutno uložit na jím určeném

místě mimo vnitřní prostor úkrytu. Zbraně lze uložit v úkrytu do uzamykatelné kovové skříně nebo trezoru. Klíče od trezoru nebo kovové skříně má v úschově velitel KD.

- dle předkládaných dokladů totožnosti kontroluje a značí příchod osob v připraveném seznamu ukrývaných (pokud tím nepověřil jiného člena KD), nebo dopisuje přicházející osoby do seznamu ukrývaných ihned, případně dodatečně až po uzavření úkrytu,
- v případě potřeby vyšle člena KD, aby vyzval opoždilé osoby k urychlení nástupu do úkrytu (u domovních úkrytů),
- nařizuje uzavření úkrytu (nejprve tlakové plynotěsné dveře a potom plynotěsné dveře)
  - po jeho obsazení,
  - po vydání příkazu k uzavření úkrytu (např. po vyhlášení signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“).
- zkontroluje obsazení úkrytu (počty osob, namátkově vybavení osob pro nouzové přežití – nouzová zavazadla)
- vypracuje seznam osob v úkrytu ve dvou výtiscích,
- jeden z výtisků seznamu ukrývaných osob si ponechá pro svoji potřebu,
- druhý vyhotovený seznam ukrývaných vloží mezi poklopy nouzového výlezu,
- udržuje mobilním telefonem trvalé spojení s nadřízeným orgánem CO nebo prostřednictvím spojky
- podle okolností vyvěsí na vstupní dveře níže uvedenou tabulku (s vyplněnou adresou nejbližšího úkrytu)

ÚKRYT UZAVŘEN, NEJBLIŽŠÍ ÚKRYT

.....

- provede hlášení o technické, provozní a organizační způsobilosti úkrytu příslušnému nadřízenému orgánu CO a toto zaznamená do provozní dokumentace.

Velitel KD dále

- sleduje a vyhodnocuje zprávy o situaci získané mobilním telefonem,
- stanovuje provoz FVZ (bojové provoz) s přihlédnutím k situaci uvnitř úkrytu,
- řídí a kontroluje
  - činnost krytového družstva a ukrývaných osob při obsluze zařízení a dodržování úkrytového řádu,
  - střídání ukrývaných osob při pomocných pracovních úkonech a odpočinku,
- povoluje vstup do úkrytu a odchod z úkrytu po jeho uzavření,

Člen KD hasič (zdravotník)

- usměrňuje a dohlíží na vstup přicházejících osob do úseku pro ukrývané (pokud možno rodiny společně),
- v případě návalu většího počtu osob vpouští nejdříve osoby s dětmi, nemocné a invalidní osoby s doprovodem,
- setrvává po dobu 10 minut od uzavření úkrytu v protiplynové předsíni, aby mohl na rozkaz velitele úkrytu vpustit do úkrytu další osoby (do max. 20 % přeplnění kapacity úkrytu)

Člen KD obsluha FVZ

- zkontroluje zpohotovnění FVZ, jeho připravenost k provozu,
- je k dispozici veliteli úkrytu.

Členové KD

- průběžně kontrolují správné uzavření
  - dveří a nouzového výlezu,
  - vzduchovodů a otvorů určených výhradně pro provozní režim „VĚTRÁNÍ“
- seznámí ukryvané s úkrytovým řádem,
- zdržují se v místnosti KD.

Další činnosti krytového družstva zahrnuje:

- zajištění
  - provozu FVZ,
  - pomoci raněným a jinak postiženým osobám v úkrytu,
  - obsluhy a udržování funkčnosti ostatního zařízení v úkrytu,
- sledování zpráv o situaci vně úkrytu (mobilní telefon),
- udržování spojení s nadřízenými (mobilní telefon),
- organizování
  - činnosti a odpočinku ukryvaných,
  - odchodu ukryvaných z úkrytu v případech, kdy další pobyt ukryvaných by ohrozil jejich životy (porušení ochranných schopností úkrytu, nebezpečí zaplavení úkrytu, nebezpečí proniknutí oxidu uhelnatého apod.),
- provádění vyprošťovacích prací zevnitř úkrytu v případě zavalení vchodu a nouzového výlezu,
- doplňování zásob potravin,
- provedení hasebních prací v případě vzniku požáru v úkrytu,
- kontrolu
  - plynotěsnosti úkrytu,
  - teploty a vlhkosti vzduchu v úkrytu,
  - funkce kanalizačního a vodovodního systému (sanitárního zařízení),
  - rozvodu elektrické energie a funkčnost náhradního osvětlení (ruční svítilny)
  - dodržování úkrytového řádu.

Při přímém napadení STOÚ

Velitel KD:

- organizuje a řídí
  - průzkum vzniklé situace v okolí úkrytu (došlo-li k přerušení spojení),
  - vyprošťovací práce zevnitř úkrytu,
- nařizuje použití PIO v případě nebezpečí průniku radioaktivních, otravných, biologických a bakteriologických látek při nedostatečné plynotěsnosti úkrytu nebo vyčerpání sorpční kapacity kolektivních filtrů),
- zabezpečuje bezpečný odchod ukryvaných z úkrytu.

Obsluha FVZ:

- dle pokynů velitele zabezpečuje stanovený provoz zařízení a kontroluje nezávadnost přiváděného vzduchu.

Při vstupu osob do STOÚ ze zamořeného prostoru

Nebezpečné látky mohou být do úkrytu zaneseny na oděvu, popřípadě na zavazadlech osob vcházejících do úkrytu z prostoru zamořeného těmito nebezpečnými látkami. Jedná se o jednu z možných cest průniku těchto látek do úkrytu. Vzhledem k tomu, že není možné vyloučit

nutnost vstupu osob do úkrytu ze zamořeného prostoru, je třeba se řídit následujícími zásadami.

Na dodržování těchto základních zásad dohlíží velitel KD a člen KD – hasič.

- Při procházení osob předstíhání směřují být otevřeny vždy pouze jediné dveře.
- Za vcházející (vycházející) osobou se musí vždy dveře zavřít, dříve než se otevřou dveře následující.
- Nejvhodnější je vcházet po skupinách 2 až 3 osob současně.
- Současně je nutné zvýšit výkon FVZ.
- Při vstupu z prostoru zamořeného bakteriologickými (biologickými) prostředky je nutno se navíc řídit zvláštními opatřeními stanovenými zdravotnickou službou.
- Každý ukryvaný je povinen mít připravené PIO tak, aby je mohl v případě nutnosti okamžitě použít.

Osoby při vstupu z prostoru zamořeného radioaktivními, otravnými, popř. biologickými a bakteriologickými látkami a prostředky:

- sejmou a odloží svrchní oděv a prostředky individuální ochrany kromě ochranné masky (přezůvky, rukavice, ochranný oděv apod.) v chodbě před vstupem do úkrytu nebo jiném určeném prostoru,
- v první předstíhání provedou částečnou speciální očištění oděvu, obuvi a hygienickou očištění bez odložení ochranné masky,
- projdou jednotlivými předstíháními s ochranou maskou v ochranné poloze (při procházení vyčkají v jednotlivých předstíháních 5 minut, je-li jen 1 předstíhání, pak vyčkají 10 minut).

Krytové družstvo v případě zamoření provádí kontrolu úkrytu a nezávadnost dodávaného vzduchu po 10 až 20 minutách.

Opuštění STOÚ se provede z důvodu

- odvolání vzdušného, chemického nebo radiačního poplachu,
- rozkazu nadřízeného orgánu CO k evakuaci ukryvaných osob (např. z důvodu dlouhodobého zamoření prostoru),
- stavu nouze, hrozí-li ukryvaným nebezpečí v důsledku situace uvnitř úkrytu (došlo-li např. po přímém napadení k narušení ochranných vlastností úkrytu, k nebezpečnému narušení konstrukce, hrozí-li otrávení oxidem uhelnatým, při požáru v úkrytu, či při zatopení úkrytu),
- většího požáru v okolí úkrytu (nelze-li zabránit pronikání oxidu uhelnatého do úkrytu např. provozem FVZ nebo izolací na dobu potřebnou k uhašení požáru).

Odchod ukryvaných z úkrytu může probíhat za různé situace vně úkrytu:

- během přímého napadení úkrytu,
- při zamoření okolí úkrytu,
- nebude-li veliteli úkrytu situace vně úkrytu známa (ve stavu nouze),
- při pomnutí veškerého ohrožení.

V těchto případech a s přihlédnutím ke konkrétní situaci bude velitel rozhodovat o způsobu opuštění úkrytu, především o tom, zda budou ukryvaní odcházet z úkrytu v prostředcích individuální ochrany. Pokud není okolí úkrytu zamořeno, odcházejí ukryvané osoby z úkrytu do předem určených prostor nebo domů.

Velitel KD

- řídí opuštění úkrytu až po vyhodnocení situace v jeho okolí,
  - pokyn k opuštění úkrytu vydává pouze
    - dostane-li k tomu rozkaz od nadřízeného orgánu CO a je-li mu známa situace v okolí úkrytu,
    - v případě STAVU NOUZE bez rozkazu nadřízeného orgánu CO a znalosti situace vně úkrytu,
- zabezpečuje
  - průzkum okolí úkrytu v případě, že není známa situace v okolí úkrytu a nedostal-li po skončení chemického nebo radiačního poplachu rozkaz k opuštění úkrytu,
  - vyprošťovací práce zevnitř úkrytu v případě zavalení vchodu a nouzového výlezu,
- seznámí ukryvané osoby se situací mimo úkryt,
- poučí ukryvané o chování při průchodu zamořeným prostorem.

Člen KD obsluha FVZ

- zastaví provoz FVZ.

Člen KD – hasič

- otevře na pokyn velitele plynotěsné a tlakové dveře úkrytu.

KD společně

- usměrňuje odchod ukryvaných ve stanoveném pořadí
  - do předem určených prostorů,
  - do míst speciální očisty (byla-li provedena dezaktivace přístupových cest),
- pomáhá osobám s malými dětmi, invalidním a nemocným lidem,
- dohlíží na to, aby v úsecích pro ukryvané
  - nezůstaly zapomenuty věci ukryvaných osob,
  - nebyly odnášeny předměty patřící k vybavení STOÚ.

Po odchodu ukryvaných osob ze STOÚ

Velitel KD dále zkontroluje

- stav úkrytu s přihlédnutím k okolnostem, ke kterým došlo v době jeho využití,
- stav jednotlivých stavebních prvků a konstrukce úkrytu,
- plynotěsnost úkrytu,
- stav a funkčnost uzavření dveří a těsnění u prostupů vstupních částí úkrytu, jiné prostupy (pro kabelové, vodovodní, elektrické vedení apod.),

Člen KD obsluha FVZ zkontroluje

- stav a funkci FVZ (protitlakové uzávěry, filtry, měřiče přetlaku a jiné důležité prvky – zejména při přímém napadení úkrytu; v případě potřeby vymění prachové filtry a hrubé prachové filtry).

Na některých z uvedených činností KD se mohou podílet i schopné osoby z řad ukryvaných, a to v takovém počtu, aby byla zajištěna možnost pravidelného střídání po celou dobu pobytu v úkrytu. O účasti ukryvaných osob na činnostech KD a jejím rozsahu rozhodne velitel KD. Možnost využití pomoci ukryvaných považují za vhodné, neboť tyto osoby budou vytížené, nebudou se nudit, přijdou na jiné myšlenky a budou se cítit potřební.

Činnost krytového družstva v ochranných podmínkách se musí co nejlépe organizovat a mít svůj vnitřní řád. Členové krytového družstva mají vymezenou odpovědnost stanovenou funkčními povinnostmi. (Každý příslušník krytového družstva musí znát své funkční povinnosti a ve své činnosti se jimi řídí).¹⁵

7 DOKUMENTACE STÁLÝCH ÚKRYTŮ

Otázku dokumentace potřebné pro zajištění provozu stálých úkrytů civilní ochrany upravuje Česká technická norma ČSN 73 9050.³¹ Norma řeší rozsah, obsah a složení této dokumentace. V části Příloha C normy je pak dokumentace stálého úkrytu CO znázorněna. Jedná se o informativní návrh, jak by mohla tato dokumentace vypadat. Konkrétní podobu dokumentace stálého úkrytu CO je třeba přizpůsobit na podmínky a charakteristiku daného úkrytu.

Ve stálých úkrytech CO musí být k zabezpečení ochranného i mírového provozu zpracována stanovená dokumentace. Dokumentace musí být uložena v úkrytech tak, aby byla chráněna proti poškození (zejména proti vlhkosti) a zcizení.

Dokumentace stálého úkrytu CO obsahuje:

- dokumentaci skutečného provedení stavby;
- grafickou část;
- pokyny pro obsluhu a údržbu strojního zařízení;
- knihu údržby;
- úkrytový řád;
- seznam ukryvaných osob;
- požární řád;
- seznam materiálního vybavení stálého úkrytu CO;
- evidenční list stálého úkrytu CO;
- knihu kontrol;
- harmonogram zpohotovování stálého úkrytu CO;
- knihy provozu a údržby technických zařízení dodaných výrobcí;
- plán rozmístění sedadel a lehátek.³¹

Za úplnost dokumentace stálého úkrytu CO odpovídá majitel stálého úkrytu CO.

Originály protokolů o zkouškách provozuschopnosti, revizích stanovených zařízení, situační plán stálého úkrytu CO, řez stálým úkrytem CO a půdorys stálého úkrytu CO s vyznačením vstupů a únikových cest, hlavních uzávěrů a vypínačů, musí být uloženy u majitele stálého úkrytu CO nebo příslušné organizace zabezpečující údržbu úkrytů.³¹

7.1 Návrh dokumentace stálého úkrytu CO v podmínkách Městské části Brno-sever

Ve své práci jsem zpracoval návrh obsahu dokumentace stálého úkrytu CO pro stálé úkryty ve vlastnictví Městské části Brno-sever s uvedením návrhu místa uložení jednotlivých částí dokumentace. Při práci jsem vycházel především z výše citované České technické normy ČSN 73 9050. Případný rozdíl mezi mým návrhem a dokumentací uvedenou v normě je vysvětlen na konci každé jednotlivé části dokumentace. V podmínkách Městské části Brno-sever by obsah a složení dokumentace stálého úkrytu CO mohl být následující.

1. Grafická část

- situační plánek vzhledem k okolní zástavbě;
- půdorys s vyznačením únikové cesty, se zakreslením rozmístění sedadel, lehátek (schematické znázornění rozmístění nábytku), rozmístění hasicích přístrojů a náradí;
- řez úkrytovým prostorem s vyznačením počtu podlaží nad úkrytem;

- schéma filtroventilačního zařízení;
- schéma rozvodu elektrické energie;
- schéma rozvodu vody;
- schéma kanalizace.

Situační plán, půdorys a schémata náležící do grafické části umístit na nástěnku v místnosti úkrytového družstva (KD) stálého úkrytu CO.

Ve svém návrhu dokumentace SÚ CO jsem do grafické části – půdorys stálého úkrytu CO přesunul „Plán rozmístění sedátek a lehátek“, což v České technické normě představuje samostatný bod C.12. Dále jsem do grafické části zapracoval část dokumentace dle ČSN 73 9050 náležící k bodu C.6 „Požární řád“ (rozmístění hasicích přístrojů a náradí).

2. Pokyny pro obsluhu a údržbu strojního zařízení

- dokumentace FVZ (pokyny pro obsluhu a údržbu zařízení FVZ)

Umístit do místnosti strojovny FVZ ve stálém úkrytu CO.

3. Kniha provozu a údržby stálého úkrytu civilní ochrany

Do knihy provozu a údržby SÚ CO navrhuji včlenit „Knihu kontrol“, která je v normě jako samostatná část dokumentace stálého úkrytu CO bod C.9 a „Knihy provozu a údržby technických zařízení dodaných výrobcem zařízení“, bod C.11.

Knihu provozu a údržby SÚ CO uložit v úkrytu ve stole velitele úkrytového družstva (KD). Vzhled a obsah Knihy provozu a údržby stálého úkrytu CO, který jsem zpracoval je uveden v příloze číslo 2.

4. Úkrytový řád

Úkrytový řád obsahuje:

- adresu stálého úkrytu CO a vyznačení jeho kapacity;
- seznam členů úkrytového družstva s udáním jejich funkce (uvést aktuální stav po obsazení stálého úkrytu CO);
- soupis předmětů, které je zakázáno brát do stálého úkrytu CO;
- všeobecné pokyny pro chování ukrývaných osob ve stálém úkrytu CO;
- pořadí pro odchod ze stálého úkrytu CO po skončení ochranného provozu;
- důležité adresy a telefonní spojení.

Úkrytový řád umístit na nástěnku v místnosti úkrytového družstva (KD) a v každé místnosti určené pro ukrývané osoby. Vzor úkrytového řádu pro malokapacitní úkryty Městské části Brno-sever je v příloze číslo 3 této práce.

5. Seznam ukrývaných osob

- seznam členů úkrytového družstva (funkce, datum a hodina obsazení);
- ukrývaná osoba (jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého bydliště, číslo průkazu totožnosti), schopnosti či profese, případný hendikep.

Provede se ve dvou vyhotoveních po naplnění stálého úkrytu CO. Seznam ukrývaných osob umístit v úkrytu ve stole velitele úkrytového družstva (KD). Vzor Seznamu ukrývaných osob je v příloze číslo 4.

6. Požární řád (zákon č. 133/1985 Sb., vyhl. č. 241/2001 Sb.)

Požární řád, včetně požárních poplachových směrnic zpracovaných v souladu s příslušnými požárními předpisy.

V Požárním řádu uvést odkaz na půdorys úkrytu, ve kterém je zakresleno rozmístění hasicích prostředků, viz. grafická část dokumentace. Požární řád umístit na nástěnku v místnosti úkrytového družstva (KD) a v každé místnosti určené pro ukryvané. Vzor Požárního řádu pro stálé úkryty jsem vložil do přílohy číslo 5.

7. Seznam materiálního vybavení stálého úkrytu CO

- slouží pro provádění údržby a obsluhy, k přehledu o uložených náhradních dílech a pro objednávku spotřebovaných dílů
- je podkladem pro kontrolní orgány při inventarizaci

Seznam zpracovaný podle aktuálního materiálního vybavení, náhradních dílů a provozních materiálů pro provoz stálého úkrytu uložit v úkrytu ve stole velitele úkrytového družstva (KD), popřípadě vyvěsit na nástěnku v místnosti úkrytového družstva (KD). Seznam materiálního vybavení stálého úkrytu CO může být přílohou dokumentace pro předání a převzetí stálého úkrytu CO. Materiální vybavení stálých úkrytů CO věcnými prostředky uvádím v příloze číslo 6. Formulář byl navržen dle Vyhlášky MV č. 380/2002 Sb., příl. 1. Rozdělení na „trvalé“ vybavení a „doplňení“ vybavení v případě ohrožení státu a válečného stavu bylo provedeno na základě vlastních úvah a zdůvodnitelné potřebě v době míru. Obsah vybavenosti úkrytu věcnými prostředky má být novelizován v roce 2010.

8. Evidenční list stálého úkrytu CO

- vyhotovuje se po předání a převzetí stálého úkrytu CO
- pravidelně se doplňuje a upravuje při změně technických a jiných údajů

Evidenční list stálého úkrytu CO vyhotovený ve smyslu normy uložit v místě sídla majitele STOÚ. Druhé vyhotovení (kopii) uložit v úkrytu ve stole velitele úkrytového družstva (KD). Pro názornost jsem vzor Evidenčního listu stálého tlakově odolného úkrytu CO umístil do přílohy číslo 7.

9. Harmonogram zpohotovnění stálého úkrytu CO

Harmonogram zpohotovnění stálého úkrytu CO dle podmínek daného úkrytu ve smyslu požadavků normy uložit v úkrytu ve stole velitele úkrytového družstva (KD). Mnou navržený vzor Harmonogramu zpohotovnění stálého úkrytu CO byl již zmíněn (viz. příloha č. 1 této práce).

Dalším cílem mé práce bylo navrhnout potřebnou dokumentaci pro předání, převzetí a provoz stálého úkrytu CO v podmínkách Městské části Brno-sever. Dokumentaci pro předání a převzetí stálého úkrytu CO jsem sloučil v jeden dokument (formulář) a tento jsem nazval „Záznam o předání (převzetí*) stálého tlakově odolného úkrytu CO (STOÚ CO)“. Vzor této dokumentace uvádím v příloze číslo 8.

Spojení některých částí dokumentace stálého úkrytu CO uvedených v České technické normě ČSN 73 9050 v jeden dokument jsem provedl z důvodu snížení administrace. Vedení těchto částí dokumentace samostatně považuji za zbytečné administrativní zatížení.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil podat pokud možno nestranný náhled na zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech. Snažil jsem se ukázat, že problematika zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech jak v případě vojenských hrozeb, tak v rámci opatření proti mimořádným událostem v době míru představuje poměrně rozsáhlou oblast.

Jedním z předpokladů pro úspěšné zvládnutí všech negativních dopadů na lidstvo je existence provozu schopných stálých úkrytů civilní ochrany. Přestože tyto objekty byly převážně stavěny v jiné době, k jejich vybudování již jednou bylo vynaloženo nemalé lidské úsilí a nezanedbatelných finančních částek. Myslím si proto, že by otázce existence a využití těchto staveb měla být věnována ze strany společnosti větší pozornost. Podmínkou zajištění jejich provozu je však přítomnost odborně připraveného personálu – zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech.

Studiem mně dostupných materiálů jsem se snažil téma zařízení civilní ochrany pro zabezpečení osob ve stálých úkrytech přiblížit a zamyslet se nad některými otázkami s ním spojeným.

Ve svých stanoviscích jsem vyjádřil nespokojenost s aktivitou a přístupem ke zřizování zařízení civilní ochrany, s absencí dokumentů právní síly v některých oblastech této problematiky a v neposlední řadě se samotným názvem „zařízení civilní ochrany“ používaným v současné legislativě. Dále jsem vyjádřil svůj názor na možnosti výběru personálu pro zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech a možnost využívání stálých úkrytů i v době míru. Ke svým výhradám jsem se snažil ve své práci uvést návrh pro sjednání nápravy v řešené oblasti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1** *Legislativa a řešení mimořádných událostí*. Opava: SH ČMS Ústřední hasičská škola Jánské koupele, 2007. 28 s.
- 2** Česká republika. 110 Ústavní zákon ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In *Sbírka zákonů ČR*. 1998, Částka 39, s. 5386-5387. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>>.
- 3** Česká republika. 133 Zákon České národní rady ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. In *Sbírka zákonů č. 133/1985*. 1985, Částka 34, s. 674-693. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1985/sb34-85.pdf>>.
- 4** Česká republika. 238 Zákon ze dne 28. června 2000 o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů č. 238/2000*. 2000, Částka 73, s. 3454-3460. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
- 5** Česká republika. 239 Zákon ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů č. 239/2000*. 2000, Částka 73, s. 3461-3474. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
- 6** Česká republika. 240 Zákon ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů: krizový zákon. In *Sbírka zákonů č. 240/2000*. 2000, Částka 73, s. 3475-3487. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
- 7** Česká republika. 241 Zákon ze dne 29. června 2000 o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů č. 241/2000*. 2000, Částka 73, s. 3488-3498. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
- 8** Česká republika. 380 Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 9. srpna 2002 k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In *Sbírka zákonů č. 380/2002*. 2002, Částka 133, s. 7730-7746. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb133-02.pdf>>.
- 9** Usnesení vlády České republiky č. 165/2008, o koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020
- 10** ZEMAN, Miloš, MIKA, Otakar J. *Integrovaný záchranný systém*. 1. vyd. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, Purkyňova 464/118, 612 00 Brno, 2007. 51 s. ISBN 978-80-214-3448-6.
- 11** Učební text kurzu teoretické přípravy personálu zařízení civilní ochrany pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech : (ZCO – 9). Praha: Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2007. 29 s.
- 12** JANOTA, Hubert, et al. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2005. 116 s.
- 13** *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009, 15.10.2009 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>>.

- 14** ČSN P 73 9010. Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany. Praha: Český normalizační institut, 2004. 39 s.
- 15** KOVAŘÍK, Jaroslav. *Teorie civilní ochrany: soubor přednášek*. Ostrava: [s.n.], 2002. 99 s.
- 16** MIKA, Otakar Jiří. Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládnutí mimořádných událostí. 1. vydání, CD-ROM. České Budějovice: Jihočeská univerzita v České Budějovicích, 2008. 68 s. ISBN 978-80-7394-111-6.
- 17** KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Ostrava: [s.n.], 2005. 140 s. SPBI Spektrum. ISBN 80-86634-70-1.
- 18** Ochrana obyvatelstva 2010: Sborník přednášek z konference. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2010. 425 s. ISBN 978-80-7385-080-7.
- 19** Usnesení vlády České republiky č. 417/2002, o koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015
- 20** *Koncepce ochrany obyvatelstva: Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, GŘ HZS ČR, 2008 [cit. 2010-02-26]. Dostupné z WWW: <http://www.zlol.cz/files/koncepce_ochrany_obyvatelstva.pdf>.
- 21** *Hasičský záchranný sbor ČR: Roční zpráva o činnosti*. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2007. 98 s. Dostupné z WWW: <http://www.hzscr.cz/zpravy-o-cinnosti.aspx>.
- 22** *Hasičský záchranný sbor ČR: Roční zpráva o činnosti*. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2008. 101 s. Dostupné z WWW: <http://www.hzscr.cz/zpravy-o-cinnosti.aspx>.
- 23** Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky. Praha: Úřad vlády ČR, 2006. 65 s. Dostupné z WWW: <http://www.army.cz/assets/files/8492/Zpr_va_o_bezpe_nosti__R_2006.pdf>. ISBN 80-86734-91-9.
- 24** SVOBODA, Bohuslav, et al. Zámysl ochrany obyvatelstva Městské části Brno-sever. Brno: [s.n.], 2009. 17 s.
- 25** *Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR* [online]. 2010, 5.2.2009 [cit. 2010-02-08]. PDF. Usnesení vlády České republiky ze dne 15. března 2006 č. 263. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-a-legislativa-koncepcni-materialy-a-legislativa-ochrany-obyvatelstva.aspx>>.
- 26** JUKL, Marek. Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled) [online]. Praha: Český červený kříž, 2005, 1.5.2009 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.cck-cr.cz/docs/mhp/konvence.htm#A0>>.
- 27** *Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje* [online]. 1999-2010, 5.2.2010 [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzsmsk.cz/index.php?a=cat.50>>.

28 *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2010-04-06]. Veřejná správa. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prehledy-zmen-v-uzemni-organizaci-v-nazvech-obci-a-jejich-casti.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

29 *Úřad MČ Brno-sever* [online]. 1995-2009 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.sever.brno.cz/mestska-cast/zajimavosti/zakladni-charakteristika/>>.

30 ŠENOVSÝ, Michail, ADAMEC, Vilém, HANUŠKA, Zdeněk. *Integrovaný záchranný systém*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. 157 s. SPBI Spektrum. ISBN 80-86634-55-8.

31 ČSN 739050 : Údržba stálých úkrytů civilní ochrany. Praha: Český normalizační institut, 2004. 21 s.

Slovenská republika. *Koncepcia organizácie a rozvoja civilnej ochrany do roku 2015*. In *Uznesení vlády SR č. 343 z 28. mája 2008*.

HIČKOVÁ, Eva. *Koncepcia organizácie a rozvoja civilnej ochrany do roku 2015*. *Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľ'stva*. 2008, roč. 10, č. 4, s. 11. ISSN 1335-4094.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
CO	Civilní ochrana
CPO	Civilní protiletecká ochrana
ČR	Česká republika
ČSN	Česká technická norma
ČSSR	Československá socialistická republika
EZS	Elektrické zdrojové soustrojí
FVZ	Filtroventilační zařízení
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS	Hasičský záchranný sbor
HZS JmK	Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje
IPCHO	Individuální prostředky chemické ochrany
IÚ	Improvizovaný úkryt
IZS	Integrovaný záchranný systém
KD	Krytové družstvo
MČ	Městská část
MKÚ	Malokapacitní úkryt
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	Severoatlantická aliance
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
PČR	Policie České republiky
SÚ	Stálý úkryt
STNÚ	Stálý tlakově neodolný úkryt
STOÚ	Stálý tlakově odolný úkryt
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Číslo přílohy	Název přílohy	Číslo stránky
1	Vzor Harmonogramu zphotovení stálého úkrytu CO	45
2	Návrh knihy provozu a údržby stálého úkrytu CO	48
3	Úkrytový řád	50
4	Seznam ukryvaných osob	52
5	Požární řád pro stálé úkryty	53
6	Materiální vybavení stálých úkrytů CO věcnými prostředky	54
7	Evidenční list stálého tlakově odolného úkrytu CO	55
8	Záznam o předání (převzetí*) STOÚ CO	56
9	Obrázková příloha	57

Příloha č. 1 Vzor Harmonogramu zphotovení stálého úkrytu CO

Pořadí činnosti	ČINNOST	1 .den	2 .den	3 .den	Poznámky k činnosti
ZPOHOTOVENÍ TLAKOVĚ PLYNOTĚSNÝCH A PLYNOTĚSNÝCH PRVKŮ, PROSTORŮ PRO UKRÝVANÉ OSOBY, VCHODŮ A NOUZOVÝCH VÝLEZŮ.					
1.	Nasazení (výměna) těsnění tlakově plynotěsných a plynotěsných dveří, uzávěrů a poklopů. Kontrola možnosti jejich ovládání (musí být zavíratelné jednou osobou). Kontrola (doplnění) označení poloh klik: otevřeno – „O“, zavřeno – „Z“.	×			<ul style="list-style-type: none"> – nová náhradní těsnění mít v záloze – nářadí, olej na promazání pohyblivých částí – připravit si barvu a natěračské potřeby
2.	Uvolnění a vyčištění přístupových cest ke vchodu do úkrytu, instalace označení „VCHOD“. Uvolnění a vyčištění nouzového výlezu a uzavření příslušných dveří, (poklopů, uzávěrů).			×	<ul style="list-style-type: none"> – tabulky s nápisy – ruční (ženijní) nářadí (lopaty, krumpáče, páčidla)
3.	Uzavření všech technologických prostupů sloužících výhradně běžnému provozu.	×			<ul style="list-style-type: none"> – kontrola těsnosti – promazání pohyblivých částí
4.	Vybavení prostoru pro kapacitu ukryvaných osob sedátko, lehátka a věcnými prostředky pro vybavení úkrytu. Doplnění úkrytu prostředky individuální ochrany.		×	×	<ul style="list-style-type: none"> – kontrola nábytku, dotažení spojů – nářadí na případnou opravu
5.	Kontrola rozvaděče pro zásobování úkrytu elektrickou energií ze stálé rozvodné sítě a celkového stavu elektroinstalace.	×			<ul style="list-style-type: none"> – náhradní pojistky, žárovky – nářadí, kontrola dotažení vypínačů, zásuvek

Pořadí činnosti	ČINNOST	1. den	2. den	3. den	Poznámky k činnosti
ZPOHOTOVENÍ FILTROVENTILAČNÍHO ZAŘÍZENÍ (FVZ)					
6.	Trvalé uzavření vzduchovodů a otvorů určených výhradně pro provozní režim „VĚTRÁNÍ“			×	– olej na promazání pohyblivých částí
7.	Kontrola průchodnosti vzduchovodů, vyčištění sacích míst a prachových filtrů používaných při provozním režimu „VĚTRÁNÍ“			×	– nářadí, vysavač
8.	Uzavření a zajištění tlakových uzávěrů.			×	– olej na promazání pohyblivých částí
9.	Montáž prachových filtrů a kolektivních filtrů do sestavy FVZ, kontrola plynotěsnosti sací cesty.		×		– nářadí, filtry, voda a saponát, malířská štetka
10.	Kontrola odporu sací a výtlačné cesty FVZ při provozním režimu „FILTROVENTILACE“, zápis naměřené hodnoty do provoz. dokumentace.		×		– dokumentace k obsluze FVZ – mazací a konzervační tuk
11.	Provedení dalších úkonů předepsaných návodem pro provoz FVZ.		×		– dokumentace k obsluze FVZ
12.	Kontrola a doplnění provozního materiálu a náhradních dílů (nářadí).		×		– počty a funkčnost materiálu, nářadí
ZPOHOTOVENÍ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁSOBOVÁNÍ VODOU A KANALIZACE					
13.	Kontrola stavu a funkce všech vodovodních a kanalizačních armatur. Uzavření hlavního uzávěru kanalizace.	×			– kontrola nářadí, náhradní pryžová vodovodní těsnění
14.	Prověření stavu sanitárních zařízení a doplnění příslušenství.	×			– těsnění, hygienické prostředky
15.	Rozmístění nádob na tuhé odpady (doplnění PVC sáčků)	×			– kontrola stavu odpadkových košů

Pořadí činnosti	ČINNOST	1. den	2. den	3. den	Poznámky k činnosti
ZPOHOTOVENÍ SLABOPROUDÝCH ZAŘÍZENÍ A NÁHRADNÍCH ZDROJŮ ELEKTRICKÉ ENERGIE					
16.	Kontrola funkce signalizačního zařízení, prostředků pro spojení a informačních prostředků.			×	– funkčnost mobilních telefonů členů KD – aktuálnost telefonních čísel
17.	Doplnění monočlánek do svítilen			×	– funkčnost ručních svítilen, náhradní žárovky
ZKOUŠKY OCHRANNÉHO PROVOZU STÁLÉHO ÚKRYTU					
18.	Zkouška provozního režimu „IZOLACE“			×	– dokumentace k obsluze FVZ
19.	Zkouška provozního režimu „REGENERACE“			×	– dokumentace k obsluze FVZ
20.	Zkouška provozního režimu „ČÁSTEČNÁ FILTROVENTILACE“			×	– dokumentace k obsluze FVZ
21.	Hlášení o technické, provozní a organizační způsobilosti úkrytu k ochrannému provozu. Zaznamenat do provozní dokumentace.			×	– psací potřeby, dostupnost provozní dokumentace

Úřad městské části Brno-sever
Bratislavská 70
601 47 BRNO

Číslo jednací:

**KNIHA PROVOZU A ÚDRŽBY STÁLÉHO ÚKRYTU
CIVILNÍ OCHRANY**

Evidenční číslo úkrytu:

Adresa úkrytu:

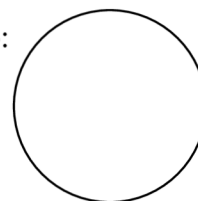
OBSAH:

1. Seznam činností prováděných jednou týdně	str. 1
Záznamy	str. 2 – 8
2. Seznam činností prováděných jednou měsíčně	str. 9
Záznamy	str. 10 – 16
3. Seznam činností prováděných jednou za 3 měsíce.....	str. 17
Záznamy	str. 18 – 20
4. Seznam činností prováděných jednou za 6 měsíců	str. 21
Záznamy	str. 22 – 24
5. Seznam činností prováděných jednou za rok	str. 25 – 26
Záznamy	str. 27 – 29
6. Seznam činností prováděných jednou za dva roky.....	str. 30
Záznamy	str. 31
7. Seznam činností prováděných jednou za tři roky.....	str. 32
Záznamy	str. 33
8. Seznam činností prováděných jednou za 5 a 10 let.....	str. 34
Záznamy	str. 35
9. Záznamy kontrolních orgánů.....	str. 36 – 40

Za vedení záznamů v Knize
STOÚ CO odpovídá:

Podpis a datum:

Razítko:

ÚKRYTOVÝ ŘÁD

Úkryt (evidenční číslo): .....

Umístění stálého úkrytu: .....

Kapacita stálého úkrytu: .....

Seznam členů úkrytového družstva:

velitel družstva	.....
hasič (zdravotník)	.....
obsluha FVZ	.....
zdravotník*	.....
pořádková služba *	.....

Všeobecné pokyny pro osoby v úkrytu:

- 1) Osoby v úkrytu jsou povinny:
  - seznámit se s obsahem úkrytového řádu,
  - poskytnout nezbytné informace k vyplnění seznamu ukrývaných osob,
  - respektovat zákaz činností a používání věcných prostředků jmenovitě uvedených v tomto dokumentu,
  - pomáhat veliteli úkrytu v řešení konfliktních situací a řešení vážných neodkladných problémů.
- 2) Po celou dobu pobytu se uživatelé úkrytu řídí pokyny velitele krytového družstva, provozní režim v úkrytu zabezpečují členové úkrytového družstva.
- 3) Dodržujte stanovený režim činnosti v úkrytu, udržujte čistotu a buďte ohleduplní k ostatním v nouzových podmínkách pobytu.
- 4) Seznamte se s požárním řádem úkrytu, věcnými prostředky pro hašení požáru a způsobem jejich použití.
- 5) Udržujte čistotu a pořádek ve vymezeném prostoru pro pobyt.
- 6) Na výzvu velitele úkrytu pomozte zajistit provozní režim v úkrytu.
- 7) V případě vyprošťovacích a záchranných prací, případně nouzového opuštění úkrytu dbejte pokynů velitele úkrytu a členů úkrytového družstva.

---

* obsazuje se dle aktuálního stavu a potřeb

V úkrytu je zakázáno:

- svévolně používat nebo přemisťovat inventář a zařízení úkrytu,
- opouštět úkryt bez vědomí velitele úkrytu nebo jím pověřeného zástupce,
- vstupovat do prostoru filtroventilačního zařízení a zasahovat do elektrické instalace úkrytu,
- manipulovat s uzávěry a ventily vzduchových cest,
- manipulovat s uzávěry nouzových výlezů (východů) a používat šachty bez pokynů velitele úkrytu,
- ničit nebo přemisťovat orientační značení uvnitř úkrytu,
- kouřit nebo používat otevřený oheň a přinesené elektrospotřebiče k ohřevu, vaření a podobně,
- požívat alkohol a omamné látky.

Seznam věcných předmětů, se kterými je zakázáno v úkrytu manipulovat nebo je používat:

- střelné, sečné a bodné zbraně, zapalovače a prostředky, kterými lze způsobit otevřený oheň, lehce zápalné a zapáchající látky, elektrospotřebiče a plynové spotřebiče které nejsou inventářem úkrytu, alkohol, drogy, nadměrné zásoby potravin podléhajících rychlému znehodnocení, peřiny, objemná zavazadla, hudební nástroje, domácí zvířata.

Důležité adresy a telefonní čísla:

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

SEZNAM UKRÝVANÝCH OSOB

Adresa stálého úkrytu: ..... **Velitel stálého úkrytu CO:**
Evidenční číslo úkrytu: .....
Kapacita úkrytu: ..... **Členové úkrytového družstva:**
Doba pobytu: ..... hasič (zdravotník) .....
(datum a čas začátku .....
a konce obsazení) .....
.....

Číslo pořadí	Jméno a příjmení	Datum narození	Číslo průkazu totožnosti	Adresa (telefon, profese, postižení osoby, apod.)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

POŽÁRNÍ ŘÁD PRO STÁLÉ ÚKRYTY

POVINNOSTI OSOB UMÍSTĚNÝCH V ÚKRYTU:

1. Počínat si tak, aby nedocházelo ke vzniku požáru.
2. Řídit se pokyny velitele úkrytu a dodržovat opatření, týkající se požární ochrany v úkrytu.
3. Seznámit se s věcnými prostředky požární ochrany v úkrytu a způsobem jejich použití v případě požáru. Rozmístění hasicích přístrojů a náradí je znázorněno v půdorysu úkrytu v grafické části dokumentace stálého úkrytu CO (viz. nástěnka).
4. Dodržovat zákaz kouření, používání otevřeného ohně a přinesených elektrických spotřebičů.
5. Řídit se pokyny velitele úkrytu a poskytnout osobní pomoc v případě zdolávání požáru, zamezení jeho šíření a při záchraně osob.

POVINNOSTI VELITELE A ČLENŮ ÚKRYTOVÉHO DRUŽSTVA:

1. Znat umístění hlavního uzávěru plynu, vody v budově a vypínačů elektrického proudu v úkrytu.
2. Kontrolovat a vyžadovat dodržování požárního řádu všemi osobami umístěnými v úkrytu.
3. Velitel úkrytu v případě vzniku požáru řídí práce spojené se zdoláváním požáru a ochranou zdraví osob v úkrytu.

MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ STÁLÝCH ÚKRYTŮ CO VĚCNÝMI PROSTŘEDKY (TRVALE)

- ženíjní nářadí (lopata - 3 kusy, krumpáč - 3 kusy, sekyra - 1 kus, pila oblouk. - 1 kus)
- kapesní svítilna 4 kusy (bez přísl. monočlánků, doplnit v případě potřeby)
- ruční hasicí přístroj 1 kus
- prostředky pro úklid a osobní hygienu (pozinkované vědro 2 kusy, hadr na podlahu, prachovka, mýdlo, ručník, toaletní papír)
- trezor nebo kovová uzamykatelná skříň (včetně 2 klíčů od zámku)
- uzavírací nádoba na smetí s 1 sadou plastových sáčků
- náhradní žárovky 2 kusy a 2 kusy přísl. pojistek el. rozvodu
- teploměr 1 kus, vlhkoměr 1 kus
- tuk mazací
- lékárnička 1 kus ^{a)}

Doplnění vybavení v případě ohrožení státu a válečného stavu:

– radiomaják – přijímač (bez baterie, doplnit v případě ohrožení)	1 kus
– protichemický oděv	2 soupravy
– ochranná maska	2 soupravy
– radiometr	1 kus
– chemický průkazník	1 kus
– zdravotnická nosítka	1 kus
– příkryvka vlněná s upínací páskou	1 kus
– chlorové vápno, louh	
– žebřík do 3 m	1 kus
– rozprašovací pistole, stříkačka ruční	po 1 kusu
– sochor ocelový	2 kusy
– sekáč ocelový (do 70 cm délky)	2 kusy
– palice 2 kg, kladivo zednické 0,5 kg	po 1 kusu
– náhradní pryžové těsnění spec. dveří	dle počtu v úkrytu
– zdravotnická brašna (s obsahem autolékárničky č. III)	2 kusy ^{b)}

^{a)} vybavenost a počet prostředků pro zajištění funkčnosti SÚ CO jsou uvedeny na základě návrhu autora práce

^{b)} navrženo dle Vyhlášky MV č. 380/2002 Sb., příl. 1

Evidenční list stálého tlakově odolného úkrytu CO – Brno, ul. Rotalova 13

Evidenční číslo úkrytu: 0 7 0 2 0 1 2 1

Kapacita úkrytu: 55 osob	Charakter úkrytu: STOÚ	Počet místností pro ukrytí osob: 3
Majitel stálého úkrytu: BRNO	Správce stálého úkrytu: ÚMČ Brno-sever, Bratislavská 70	Třída odolnosti: 3
Plocha pro pobyt ukryvaných osob: 39 m ²	Plocha ostatních prostor: 26 m ²	Celková plocha úkrytu: 65 m ²
Objem prostoru pro ukryvané osoby: 86 m ³	Objem všech ostatních prostor: 57 m ³	Celkový objem úkrytu: 143 m ³
Počet nouzových výlezů: 1 štolový	Speciální dveře: 4	Speciální uzávěry: 2
FVZ – typ: 300 b – typ 55	Počet filtrů: 8 ks KF 100 2 ks JPF 300	Počet nasávacích míst: 2
Elektrická instalace: napojení na městskou síť	Hasicí přístroj: Počet: 1 Typ: práškový PG6LE	WC: 2 Umývárna: 1
Kanalizace: splašková samospádem do městské kanalizace	Radiomaják vysílač: ano	Rok kolaudace: 1962

Poznámka:

Úřad městské části Brno-sever
Bratislavská 70
601 47 BRNO

ZÁZNAM O PŘEDÁNÍ (PŘEVZETÍ*) STÁLÉHO TLAKOVĚ ODOLNÉHO ÚKRYTU CIVILNÍ OCHRANY (STOÚ CO)

Evidenční číslo STOÚ CO:

Majitel STOÚ CO: Úřad městské části Brno-sever, Bratislavská 70, 601 47 BRNO
Tel: 532 151 111, 545 542 111
Fax: 545 542 276, Email: info@sever.brno.cz

Adresa STOÚ CO:

Dne ..... byl předán (převzat*) STOÚ CO včetně jeho vybavení uvedeného v Seznamu materiálního vybavení stálého úkrytu CO, který je přílohou tohoto záznamu.

Důvod předání (převzetí*):

Předal:

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Doklad totožnosti:
Trvalý pobyt:
Telefon:

Převzal:

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Doklad totožnosti
Trvalý pobyt:
Telefon:

Kopii záznamu o předání (převzetí*) STOÚ CO převzal:

Podpis:

Podpis:

Předání (převzetí*) a podpisu přítomen:

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Trvalý pobyt:
Telefon:

Podpis:

---

* nehodící se škrtněte

Příloha č. 9 Obrázková příloha

Jedná se o fotografie malokapacitního stálého tlakově odolného úkrytu civilní ochrany ve vlastnictví a správě Městské části Brno-sever, který se nachází na adrese Brno, ul. Merhautova 148. Kapacita uvedeného STOÚ CO je 70 osob.

Fotografie autora práce byly pořízeny a použity se souhlasem pracovníků oddělení Ochrany obyvatelstva MČ Brno-sever dne 24.2.2010.

Obrázek 1, vchod do STOÚ – tlakově odolné dveře

Obrázek 2, tlakově plynotěsné dveře STOÚ

Obrázek 3, hrubý prachový filtr

Obrázek 4, dokumentace v místnosti KD

Obrázek 5, stůl velitele v místnosti KD

Obrázek 6, sociální zařízení STOÚ

Obrázek 7, prostor pro ukryvané osoby

Obrázek 8, nouzový výlez STOÚ

Obrázek 9, pohled do místnosti s FVZ

Obrázek 10, detail FVZ